

HÖGSKOLAN
DALARNA

Examensarbete

Magisterexamen

”Språket är en nyckel till allt det andra”

Huvudmannens ansvar och organisation rörande flerspråkiga barns rätt till språkutveckling

Författare: Malin Evertsson

Handledare: Jenny Rosén

Examinator: Sara Irisdotter Aldenmyr

Ämne/huvudområde: Pedagogiskt arbete

Kurskod: PG3065

Poäng: 15p

Examinationsdatum: 231113

Vid Högskolan Dalarna finns möjlighet att publicera examensarbetet i fulltext i DiVA. Publiceringen sker open access, vilket innebär att arbetet blir fritt tillgängligt att läsa och ladda ned på nätet. Därmed ökar spridningen och synligheten av examensarbetet.

Open access är på väg att bli norm för att sprida vetenskaplig information på nätet. Högskolan Dalarna rekommenderar såväl forskare som studenter att publicera sina arbeten open access.

Jag/vi medger publicering i fulltext (fritt tillgänglig på nätet, open access):

Ja

Nej

Abstract:

Studiens syfte är att bidra med kunskap om hur huvudmän organiserar och skapar möjligheter för att arbeta med flerspråkiga barns språkutveckling i förskolan. Mer specifikt riktas fokus mot förskolans uppdrag att ge varje barn förutsättningar att utveckla både det svenska språket och dess modersmål. Detta utifrån ett huvudmannaperspektiv. Frågeställningarna handlar om hur målet från läroplanen tolkas, vilken information och kommunikation som behöver synliggöras för att kvalitetssäkra arbetet samt hur resurser organiseras och fördelas i förskolans verksamhet för att tillgodose målet.

Det empiriska materialet har samlats in genom intervjuer av huvudmän med skilda titlar runt om i Sverige som har ansvar för att förskolor arbetar med målet. Studiens teoretiska ramverk utgörs av ramfaktorteori som utformats av Urban Dahllöf och Ulf P. Lundgren samt läroplansteori även det utformat av Ulf P. Lundgren. Teorierna synliggör vilka ramar förskolan har att förhålla sig till samt utgå från och hur detta görs i praktiken.

Studiens resultat visar på att målet från läroplanen ses som viktigt men det är svårt för förskolans personal att veta vad det är som förväntas av dem. För att arbeta med målet krävs dels kunskap om flerspråkiga barns språkutveckling hos den enskilde pedagogen, dels en samsyn i personalgrupper rörande arbetsmetoder. Det krävs även att högre ledning har en kunskap om målet för att ge goda förutsättningar för personalens arbete med målet. Slutsatsen belyser vilka möjligheter och hinder som finns i förskolans arbete med flerspråkiga barns språkutveckling.

Nyckelord: *huvudmannen, förskolan, likvärdig, utbildning, flerspråkighet, modersmål, preschool, municipalities, quality work.*

Förord

Först vill jag rikta ett stort tack till mina informanter som gjort denna studie möjlig att genomföra. Jag vill även tacka min handledare Jenny Rosén som visat intresse för studien och med stor kunskap i ämnet guidat mig under skrivandets gång. Jag vill även tacka min familj och mina vänner som har haft stort överseende med mina studier som även det gjort detta möjligt. Sist men inte minst vill jag tacka mina kurskamrater som har peppat varandra i både med och motgångar.

Innehåll

1 Inledning.....	1
1.1 Flerspråkiga barn och huvudmannens uppdrag.....	1
1.2 Granskning av huvudmannens uppdrag	2
1.3 Syfte	4
1.4 Frågeställningar	4
1.5 Förskolans organisation och styrning.....	5
2 Tidigare forskning	5
2.2 Utveckling av huvudmannens kvalitetsarbete.....	6
2.3 Förskolan och ett språkutvecklande arbetssätt	7
2.4 Kraven för likvärdig utbildning.....	8
2.5 Tidigare forskning om språkutveckling och flerspråkighet.....	8
2.6 Sammanfattning.....	12
3 Teoretiska ramverk.....	13
3.1 Ramfaktorteori.....	14
3.2 Läroplansteori.....	15
4 Metod	16
4.1 Kvalitativ ansats	16
4.2 Urval.....	16
4.3 Datainsamlingsmetod	17
4.4 Analysmetod.....	18
4.5 Etik	19
4.6 Metoddiskussion.....	19
5 Resultat och analys.....	20
5.1 Förskolans uppdrag och det tolkningsbara målet	20
5.1.1 Ett mål med tolkningsmöjligheter	20
5.1.2 Det finns en osäkerhet	23
5.1.3 Kunskap.....	24
5.1.4 Sammanfattning.....	25
5.1.5 Analys.....	26
5.2 Kvalitetssäkrande arbetssätt	27
5.2.1 Dokumentation och information.....	27
5.2.2 Samarbete	29
5.2.3 Sammanfattning.....	29
5.2.4 Analys.....	30
5.3 Organisation av förskolans resurser	31

5.3.1 Förskolan i förändring	31
5.3.2 Strategier för ökad delaktighet och inkludering	32
5.3.4 Sammanfattning.....	35
5.3.5 Analys.....	36
6 Diskussion	37
6.1 Slutsatser	41
6.2 Vidare forskning.....	41
7 Källförteckning.....	43
8 Bilagor	46
8.1 Informationsbrev	46
8.2 Intervjufrågor.....	48
8.3 Samtyckesblankett.....	50

1 Inledning

1.1 Flerspråkiga barn och huvudmannens uppdrag

Studien syftar till att belysa huvudmannens ansvar och organisation för flerspråkiga barns språkutveckling. Huvudmannen för förskolan ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med styrdokumentet som berör förskolan samt ansvarar för att fördela och organisera resurser utefter förskolors behov. Huvudmannen ska även utföra kvalitetsgranskning och utveckla verksamheter om behovet finns (Skolinspektionen 2017b, Skolverket 2021). I åldrarna ett till fem år är det 25 procent av barnen som har utländsk bakgrund (Skolverket 2023). Med det menas att barnen är födda utomlands eller att de har två föräldrar som är födda utomlands. Detta innebär att ungefär vart femte förskolebarn i Sverige har ett annat modersmål än svenska (Skolinspektionen 2017a). Vidare i studien kommer dessa barn benämnas som flerspråkiga barn. Flerspråkiga barn innefattar både barn som har ett annat modersmål än svenska i hemmet och barn där svenska utgör ett bland flera andra språk som används i hemmet.

Den svenska förskolan styrs av skollagen och läroplanen för förskolan och är det första steget i barns utbildning. I läroplanen (Skolverket 2018) för förskolan står det att utbildningen syftar till att alla barn i förskolan ska få inhämta och utveckla kunskaper och värden. Det står även att utbildningen ska främja alla barns utveckling oavsett vart i landet den anordnas. Detta styrks även i Barnkonventionen, som nu även är svensk lag, och som lyfter att barn är lika mycket värda och har samma rättigheter samt att alla barn ska ha rätt till utbildning (Unicef Sverige 2018). För att ge flerspråkiga barn de bästa förutsättningarna ska de få möjlighet att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål, om barnet har ett annat modersmål än svenska vilket framgår både i läroplanen för förskolan (Skolverket 2018) och i skollagen 8 kap. 10 § (SFS 2010:800). I Sverige finns även språklagen (SFS 2009:600) som i 14 § säger att ”var och en som är bosatt i Sverige ska ges möjlighet att lära sig, utveckla och använda svenska”. Lagen lyfter även att ”den som har ett annat modersmål än de språk som anges i första stycket ska ges möjlighet att utveckla och använda sitt modersmål”. Vidare säger lagen att ”de som tillhör en nationell minoritet ges möjlighet att lära sig, utveckla och använda minoritetsspråket”. Frågan är dock om förskollärare i dag ges kvalifikationer att bedriva undervisning på ett framgångsrikt sätt för att uppfylla läroplansmålet i läroplanen.

Alla förskolor i Sverige har en huvudman som enligt skollagen 2 kap. 8 § (SFS 2010:800) ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i lagen. Skolverket (2021) skriver att det är huvudmannens uppdrag att organisera förskoleverksamheten och fördela resurser utefter de behov som finns. Huvudmannen ska även kvalitetsgranska verksamheten utifrån läroplanens mål för att se att förskolan håller god kvalitet utifrån det som läroplanen erbjuder.

I en studie utförd av Fredriksson och Lindgren Eneflös (2019) där det intervjuat pedagoger i förskolan gällande flerspråkiga barn, framkom det att fokus lätt hamnade på att pedagogerna inte kunde barnens modersmål och att det då blev svårt att uppnå målen i skollagen och läroplanen. Studien visade även att det saknades kunskaper om vilka metoder som förskollärare

kunde använda sig av. Trots att pedagogerna på förskolan tog hjälp av vårdnadshavare, internet med mera för att till exempel översätta ord, upplevdes det i praktiken svårt att använda sig av detta i verksamheten. De menade att när personalen försöker hitta strategier för att få in andra språk än svenska till exempel med hjälp av internet, så som översättning eller sånger på barnens modersmål, var det svårt för personalen att veta vad de egentligen förmedlade till barnen.

1.2 Granskning av huvudmannens uppdrag

Nedan presenteras tre granskningar av huvudmannens uppdrag, samtliga utförda av Skolinspektionen. Detta följt av egna reflektioner som förskollärare där även kunskapsluckan lyfts samt vad studien kan bidra till. Därefter presenteras studiens syfte och frågeställningar och avslutas med en presentation av förskolans organisation och styrning för att ge läsaren insikt i förskolans verksamhet.

I en kvalitetsgranskning av Skolinspektionen (2017a) var syftet att granska om förskolan medverkar till att flerspråkiga barn utvecklas så långt som möjligt i sina språk (Skolinspektionen 2017a). Bakgrunden till granskningen var att ett stort antal barn i den svenska förskolan i dag har ett annat modersmål än svenska och då behöver ges förutsättningar att få utveckla alla sina språk. Det svenska språket blir en central del för att barn ska kunna ta till sig framtida studier samt att senare även fungera i arbetslivet men det är viktigt att barn ges förutsättningar att även utveckla sitt modersmål för sin kognitiva och sociala utveckling i stort skriver Skolinspektionen (2017a). I och med ovanstående är det viktigt att pedagoger i förskolans verksamhet stimulerar, utmanar och stöttar barnen med givande strategier för att stimulera språkutvecklingen i barnens alla språk där ibland genom att uppmärksamma och bekräftat barnens modersmål. Förskolan har en central roll när det kommer till barns utveckling och verksamheten ska ta hänsyn till de olika behov som barnen i förskolan har (Skolinspektionen 2017a). Resultatet av granskningen visade att flera av förskolorna saknade riktlinjer, kunskap, strategier och förutsättningar för att arbeta med flerspråkiga barns språkutveckling (Skolinspektionen 2017). Detta innebar att flera av de granskade förskolorna inte hade ett arbetssätt som uppmuntrade eller skapade förutsättningar för barn att använda sina modersmål i förskolan utan enbart erbjöd språkutveckling i det svenska språket där pedagogerna känner sig trygga i uppdraget och hade strategier (Skolinspektionen 2017a). Detta menade personalen berodde på brister i kompetensutveckling eller att de inte getts tillräckligt med förutsättningar för att skapa en gemensam förståelse för uppdraget. Detta leder i sin tur till osäkerhet i hur pedagogerna ska arbeta mot målet då de som exempel inte själva kan barnens modersmål. Studien lyfter att för att höja förskolans kvalitet krävs det att förskolechefen i högre grad behöver tydliggöra och styra delen gällande språkutvecklande arbete med flerspråkiga barn så uppdraget förankras i verksamheten (Skolinspektionen 2017a). Detta kan göras i form av kompetensutveckling, tid, planering, guidning, information och att byta erfarenheter med varandra. För att skapa meningsfulla sammanhang för barn krävs det även att pedagogerna har kännedom om barnen så de kan utgå från barnens erfarenheter och kunskaper. För detta kan ett gott samarbete med vårdnadshavare vara givande menar Skolinspektionen.

I en annan granskning av Skolinspektionen (2018) var syftet att dels synliggöra vilka områden förskolan behöver förbättra, dels identifiera framgångsfaktorer och hitta exempel på förutsättningar och arbetsätt som bidrar till hög kvalitet i förskolan. Syftet var även att granskningen skulle leda till utveckling som behövs för att alla barn ska uppleva en trygg miljö och tillgång till en likvärdig utbildning (Skolinspektionen 2018). Det som Skolinspektionen granskade var huvudmän och förskolechefer samt hur kommuner använt sin resursfördelning i förskoleverksamheten. Resultatet visar på att det finns brister i likvärdighet och att kvalitén varierar mellan förskolorna. Det som granskningen lyfter är att personalen jobbar mycket olika med målen i läroplanen och det pedagogiska uppdraget beroende på vilken kompetens de besitter vilket leder till att barn inte erbjuds likvärdiga förutsättningar till omsorg, utveckling och lärande (Skolinspektionen 2018). Skolinspektionen kopplar ovanstående till att kompetens saknas hos personalen gällande innehållskunskap, uppdragskunskap och pedagogisk kompetens. Skolinspektionen menar även att förskolechefer inte ges tillräckliga förutsättningar från huvudmannen vilket gör det svårt att leda arbetslagen på ett givande sätt (Skolinspektionen 2018). Granskningen visar även på att huvudmannen brister i sina kunskaper om förskolans uppdrag och förståelse för de olika roller som finns i förskolans verksamhet. Denne brister även i sin kvalitetsgranskning då vissa delar saknas, bland annat förskolans mål, kvalitetsutveckling och förbättringsinsatser som skulle kunna förbättra förskolans kvalitet och måluppfyllelse (Skolinspektionen 2018). Resultatet visar således på att det bland annat behövs kompetensutveckling och stödmaterial för personalen så att de kan utföra sitt uppdrag. Mål som granskningen visar halkar efter är till exempel teknik, stöttning av barn med annat modersmål, jämställdhet och barn i behov av särskilt stöd (Skolinspektionen 2018). Om kvalitén på förskolor ska kunna höjas krävs det att personal på olika nivåer kan samtala och samarbeta för utveckling där läroplansmålen och barnens bästa ska vara fokus i kvalitetsarbetet (Skolinspektionen 2018). Förskolans verksamhet ska utgå från vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet, här behöver huvudmannen stötta detta arbete och säkerställa att detta görs för den pedagogiska kvalitén i förskolan skriver Skolinspektionen (2018).

Skolinspektionens (2017b) har även i en rapport som syftar till kvalitetsgranskning med utgångspunkt i huvudmannens systematiska kvalitetsarbete, granskat hur huvudmannen styr och stödjer förskolan. Detta främst i att nå målen i förskolans läroplan och tar utgångspunkt i huvudmannens systematiska kvalitetsarbete (Skolinspektionen 2017b). Rapporten har granskat om huvudmannen får tillräckligt med information om förskolans måluppfyllelse genom sitt systematiska kvalitetsarbete för att ges möjlighet att utveckla kvalitet och likvärdighet i verksamheten (ibid). Skolinspektionen har även granskat hur väl huvudmannens utvärdering och uppföljning ser till hela förskolans uppdrag utifrån läroplanen samt hur huvudmannen använder sig av analyserna då denne identifierar utvecklingsbehoven som finns i förskolan (Skolinspektionen 2017b). Skolinspektionens rapport ville i stora drag se på hur huvudmannen bidrar till jämställdhet i utbildningen. Detta genom att granska hur huvudmannen vidtog åtgärden utifrån sina analyser av de underlag som förskolorna levererade och som visade på utvecklingsområden. Rapporten belyser även hur kommuner fördelar resurser utifrån barns behov och förutsättningar och vad det är som styr vart huvudmän lägger resurserna (ibid). Rapporten visar på att det finns behov av att utveckla delar av huvudmäns systematiska

kvalitetsarbete för att säkerställa förskolans kvalitet (Skolinspektionen 2017b). Det som främst saknas för att huvudmän ska kunna ta beslut för utvecklingsområden och nyttjande av resurser är underlag för att följa upp hur det som förskolor erbjudit barnen skapat förutsättningar för utveckling och lärande utifrån läroplansmålen (ibid). Studien lyfter att underlag som rör barns utveckling och lärande inte når fram till huvudmännen utan de tittar i stället på förskolepersonalens arbetsprocesser mot målen (Skolinspektionen 2017b). Detta medför att det inte synliggörs vad barn får med sig från förskolans utbildning vilket i sin tur inte heller synliggör utvecklingsbehov som till exempel finns i arbetet med flerspråkiga barns språkutveckling som i sin tur leder till uteblivna resurser.

Förskolans personal ska utifrån läroplanen ge varje barn förutsättningarna till utveckling och lärande och lyfter språkutvecklingen som central för barns lärande, identitetsutveckling och är nödvändiga kunskaper i vårt informationssamhälle (Skolverket 2018). Då Sverige är ett mångkulturellt land innebär det att personal i förskolan dagligen möter barn och vårdnadshavare med olika språk och språkfärdigheter. När personalen saknar bra förutsättningar och bristande kompetens på området upplever jag att läroplanens mål om språkutveckling på barnets modersmål kan kännas ouppnåeligt för personal. Detta gör det svårt att uppfylla kraven då de inte vet vad som förväntas av dem.

Utifrån huvudmannens uppdrag och ansvar kopplat till de tre granskningarna Skolinspektionen utfört som nämns ovan, väcktes ett intresse att studera hur huvudmän tolkar förskolans mål om att ge varje barn förutsättningar att utveckla ”både det svenska språket och sitt modersmål, om barnet har ett annat modersmål än svenska”. Även ett intresse för vad dessa tolkningar leder till i förskolans verksamhet väcktes samt vad huvudmannen grundar sina beslut på. Utifrån dessa tankar formades nedanstående syfte och frågeställningar. I en granskning av tidigare forskning finner jag enbart studier som delvis kan styrka denna studie vilket tyder på att detta inte är studerat tidigare vilket gör min studie relevant. Studiens kunskapsbidrag lyfter att en samsyn på det aktuella målet i alla led för de som jobbar med eller i förskolans verksamhet krävs för att ge goda förutsättningar i arbetet gällande flerspråkiga barns språkutveckling.

1.3 Syfte

Syftet med studien är att bidra med kunskap om hur huvudmän organiserar och skapar möjligheter för att arbeta med flerspråkiga barns språkutveckling i förskolan. Mer specifikt riktas fokus mot förskolans uppdrag att ge varje barn förutsättningar att utveckla både det svenska språket och dess modersmål utifrån huvudmannens perspektiv. Dessa följande frågeställningar besvaras i studien:

1.4 Frågeställningar

- Hur tolkar huvudmannen målet att förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla ”både det svenska språket och sitt modersmål, om barnet har ett annat modersmål än svenska”?

- Vilken information och kommunikation anser huvudmannen att hen behöver för att kvalitetssäkra arbetet med barn med annat modersmål än svenska?
- Hur organiserar och fördelar huvudmannen resurser i förskolans verksamhet för att tillgodose läroplanens mål gällande flerspråkiga barns språkutveckling?

Då kommunen är huvudman för de kommunala förskolorna i Sverige och olika uppdrag delegeras neråt, till exempel att utvecklingsledare blir ansvariga för att leda vissa riktade insatser, så har informanterna i studien lite olika titlar i sina respektive verksamheter men alla har någon form av ansvar för studiens prioriterade uppdrag.

1.5 Förskolans organisation och styrning

Förskolan styrs av den svenska skollagen (2010:800) och har ett eget kapitel, 8 kap. I kapitlet 2§ lyfts utbildningens syfte samt fastställer att förskolan ska stimulera varje barns utveckling och lärande utifrån en trygg omsorg och utifrån det enskilda barnets behov. Utbildningen ska även vara allsidig och förberedande inför barns fortsatta utbildning. Förskolans styrdokument är främst läroplanen för förskolan (Lpfö 2018) och är framtagen utifrån beslut från regeringen och vidare utformat av Skolverket. Läroplanen är ett styrdokument som både kommunala och fristående förskolor ska förhålla sig till. Läroplanen består av två kapitel. Det första kapitlet lyfter förskolans värdegrund och uppdrag och det andra kapitlet lyfter mål och riktlinjer för förskolan. Varje barn ska ges förutsättningar att utveckla dessa mål under sin tid i förskolans utbildning. Mål som rör flerspråkiga barns språkutveckling är bland annat att förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla ”både det svenska språket och sitt modersmål, om barnet har ett annat modersmål än svenska” (Skolverket 2018). Varje förskola har en rektor som har det övergripande ansvaret för att utbildningen utgår från målen samt att leda förskolans personal som består av förskollärare, barnskötare och övrig personal (Skolverket 2018). I förskolans utbildning ingår undervisning som förskolläraren ansvarar för. Med undervisning menas att barnen ska stimuleras och utmanas utifrån läroplanens mål och riktning i syfte att bidra med utveckling och lärande hos barnen (Skolverket 2018). Förskolan ska även samarbeta med vårdnadshavare och tydliggöra läroplansmålen. Detta för att möjliggöra till inflytande och förståelse för förskolans uppdrag hos vårdnadshavare (Skolverket 2018). I skollagen finns även ett kapitel som rör huvudmannens ansvar för förskolan, 2 kap. 8 §. Huvudmannen ska se till att utbildningen förhåller sig till lagen och för kommunala förskolor är det kommunen som är ansvarig huvudman.

2 Tidigare forskning

Denna del inleds av tidigare relevant forskning utifrån studiens syfte som är sorterat under fyra rubriker. Den första är ”Utveckling av huvudmannens kvalitetsarbete” som rör hur huvudmän samt rektorer ska bidra till kvalitet i förskolan. Under andra rubriken ”Förskolan och ett språkutvecklande arbetssätt” lyfts hur huvudmannen ska skapa förutsättningar för språkutvecklande arbetssätt. Under tredje rubriken ”Kraven för likvärdig utbildning” undersöker studien vad begreppet likvärdig förskola innebär och hur det kan skapas

förutsättningar för detta. För att fördjupa studiens betydelse så har jag även tittat på tidigare forskning som berör arbetet med flerspråkighet i förskolans praktik. Detta för att belysa och lyfta fram den problematik som pedagoger står inför i förskolans verksamhet när det kommer till att uppnå det berörda målet under rubriken ”Tidigare forskning om språkutveckling och flerspråkighet”.

Jag har gjort en systematisk översikt där jag letat efter tidigare forskning kring mitt valda ämne (Pettersson, Kjellin & Palmqvist 2020). Ett urvalskriterium var att forskningen inte skulle vara äldre än 10 år men trots det har vissa studier som bedömts relevanta inkluderats. Jag har enbart tittat på forskning som är kopplad till svensk förskola eftersom det inte är direkt jämförbart med hur andra länder organiserar och styr förskolans verksamhet. Översiktsstudien visar att det inte finns mycket tidigare forskning kring ämnet. Jag har även använt mig av studier som rör flerspråkiga barns språkutveckling för att stärka min studies betydelse. Jag har i min sökning av tidigare forskning valt ut tre rapporter, tre avhandlingar, två artiklar samt en fallstudie. De databaser som används vid sökning av tidigare forskning är Google Scholar, Summon, Diva och Libris.

2.2 Utveckling av huvudmannens kvalitetsarbete

Lager (2015) lyfter i sin avhandling om systematiskt kvalitetsarbete i kommunen, förskolan och fritidshemmet de brister som kan ses i kommunikatörers ansvar gällande det systematiska kvalitetsarbetet som sker i förskolan. Lager lyfter att det är förskolechefer och rektorer som har ansvaret för att arbetet i förskolan utförs, men det är kommunen/huvudmannen som bär det yttersta ansvaret för verksamhetens kvalitet (Lager 2015). Det systematiska kvalitetsarbetet är en obligatorisk uppgift i det svenska utbildningssystemet och rör både huvudmän, rektorer, förskolechefer samt lärare inom skolsystemet fortsätter Lager. Syftet är att kontinuerligt och systematiskt granska utbildningen för att på så vis se så att läroplanens mål nås (Lager, 2015). Studiens resultat visar att kommunaktörer använder sig av mallar och modeller som är anpassade för skolans verksamhet i sitt kvalitetsarbete i förskolan som därav inte är anpassade utefter förskolans förutsättningar (Lager 2015). Studien visar således att läroplaners olika formuleringar har betydelse för dokumentation och måluppfyllelse vid det systematiska kvalitetsarbetet (Lager 2015). Studien visar även att det systematiska kvalitetsarbetet genomförs olika beroende på hur perspektivet på till exempel kvalitet i förskolan tolkas in vilket blir dominerande för verksamheten (Lager 2015). Även Håkansson (2016) har studerat det systematiska kvalitetsarbetet i förskolan. Han lyfter i sin artikel att det är förskolecheferna som ansvarar för det systematiska kvalitetsarbetet i förskolan i och med de förändringar som skett i läroplanen för förskolan. Studiens syfte är att ”bidra till förståelsen av förskolechefers ledarskap och styrning av det systematiska kvalitetsarbetet i svensk förskola”. Studiens resultat visar att det systematiska kvalitetsarbetet utförs väl utefter ändringar i läroplanen enligt huvudmännen. Det framgår däremot inte om ledningen tillgodoser de enskilda behoven som finns i olika förskolor. Håkansson lyfter även att beslut kan fattas utan dialog med eller insyn i verksamheten. Beslut kan även tas innan ett kvalitetsarbete slutförts. Här blir frågan vilket av detta som bidrar till kvalitetsutveckling i förskolan skriver Håkansson. Förskolecheferna menar att det finns okunskap hos personalen gällande det systematiskt kvalitetsarbete som personal i

förskolan ska genomföra och att det finns behov av kompetensutveckling. Frågan som Håkansson ställer är om det i stället finns behov av annat än kunskap? (Håkansson 2016). Det skulle, i och med ändringar i läroplanen, även kunna råda osäkerhet hos förskolechefer om hur det systematiska kvalitetsarbetet ska genomföras menar han (Håkansson 2016). I och med föregående visar studien att det ser olika ut i verksamheter för hur dokumentation utförs och vad som dokumenteras. Håkansson menar att det förskolecheferna valt att fokusera på är den bristande kontinuiteten i dokumentation som visar på förändringar personalen gjort samt utvecklingsbehov i stället för dokumentation över barnens utveckling vilket skulle kunna vara ett problem menar han (Håkansson 2016).

2.3 Förskolan och ett språkutvecklande arbetssätt

Larsson och Björk-Willén (2020) har i två rapporter tittat på hur strukturella och pedagogiska förutsättningar påverkar det flerspråkiga arbetet i förskolans verksamhet. Den första rapporten riktat sig mot hur huvudmannen för förskolan kan skapa förutsättningar för ett språkutvecklande samt flerspråkigt arbetssätt i förskolan (Larsson & Björk-Willén 2020). Frågor som lett studien har handlat om att titta på framgångsrika arbetssätt samt resurser som bidrar till alla barns språkutveckling, vilka utmaningar det finns med att ge alla barn ett rikt språk och på vilket sätt huvudmannen kan bidra till ett språkutvecklande arbetssätt för personalen (ibid). Rapporten visar att huvudmän strävar efter att använda resursfördelningssystemet samt andra satsningar för att jämna ut skillnader som finns i förskolans verksamhet och som kan bidra till en likvärdig utbildning. Skillnader som kan finnas är till exempel socioekonomiska, kulturella och språkliga förutsättningar (Larsson & Björk-Willén 2020). Studien lyfter att det är oklart om de satsningar och resursfördelningar som görs ger det resultat som önskats då det är svårt att följa upp enskilda delar i förskolan. Det skulle kräva en mer långsiktig uppföljning som inte är möjlig i dagsläge. Här lyfts även de ekonomiska ramarna in som hinder och huvudmännen får förlita sig på nationellt framtagna schabloner samt lokala underlag med en medvetenhet om att dessa inte är exakta (Larsson & Björk-Willén 2020).

Studien visar på hur huvudmän pekar på samhällsbyggnad och integration som en bidragande faktor för hur olika förskolor utformas och därmed påverkar hur barngruppers sammansättning ser ut skriver Larsson & Björk-Willén (2020). De menar att en barngrupp där minst hälften av barnen pratar utbildningsspråket, i detta fall svenska, är att föredra. Det framkommer att det finns en osäkerhet kring vad det innebär att jobba med kulturell mångfald och hur förskolan kan jobba med ett språkutvecklande arbetssätt och barns flerspråkighet. Flerspråkighet ses trots det av huvudmän som något positivt och mångkultur i förskolor har en självklar plats i de aktuella förskolorna (Larsson & Björk-Willén 2020). Larsson och Björk-Willén skriver att det krävs diskussioner om hur detta ska bli pedagogisk praktik och att det inte pratas om de utmaningar som finns i möte mellan olika kulturer och språk i förskolan vilket hämmat förskolans utveckling.

Larsson och Björk-Willén såg i sin studie att ett språkutvecklande arbetssätt mer handlade om ett förhållningssätt än om specifika arbetssätt och metoder. Detta innebär att förskolans uppdrag är föränderligt i både i mötet med barnen och på nationell nivå och att styrdokument hela tiden

förändras utefter vad samhället kräver. Resultatet visade på en bristande översikt på både barns och personals språkliga bakgrund vilket bidrog till att de språkliga resurserna som fanns inom förskolornas verksamhet inte användes fullt ut (Larsson & Björk-Willén 2020). När frågan lyftes om modersmåls lärare hänvisade fler av de intervjuade till ekonomiska skäl. Författarna menar att modersmålsstöd som resurs i förskolan kan vara problematiskt att använda sig av då dessa inte tillhör arbetslaget utan är där när det behövs samt att de eventuellt inte känner till förskolans styrdokument och arbetssätt. Fortsatt menar författarna att det är ännu mer problematiskt för personal att ge modersmålsstöd då det inte finns någon i arbetslaget som behärskar avdelningens alla språk (Larsson & Björk-Willén 2020).

2.4 Kraven för likvärdig utbildning

Vetenskapsrådet (2015) har i en studie ämnat ta fram ett kunskapsunderlag för att dels förstå begreppet likvärdighet kopplat till förskolan, vilka områden i förskolan som är viktiga kopplat till likvärdighet och definiera indikatorer för likvärdighet i verksamheten (Vetenskapsrådet 2015). Resultatet visar på att migrantbarns vistelse i förskolan är betydligt lägre än andra grupper trots att det är dessa barn som har mest behov av att vistas på förskolan. Bidragande faktorer till detta skulle kunna vara språkliga hinder och kulturella skillnader hos vårdnadshavare (Vetenskapsrådet 2015). Utifrån ovanstående menar Vetenskapsrådet att tydlig information till vårdnadshavare är av stor vikt. I sitt resultat kom Vetenskapsrådet fram till fyra väsentliga punkter för att bidra till en likvärdig förskola. Bland annat lyfts vikten av att involvera vårdnadshavare så att de även kan hjälpa barn på hemmaplan. Studien pekar även på vikten av utbildning och kompetens hos personalen med en vetenskaplig grund som utgångspunkt i arbetet (Vetenskapsrådet 2015). Det krävs även metoder som kan möta både det individuella barnet och familjers olika behov. Studien visar också på att det krävs pedagogiska och sociala relationer mellan personalen, barnen och vårdnadshavare (Vetenskapsrådet, 2015).

De studier som granskats visar att förskolan skulle kunna bidra till större sociala klyftor om kvalitén mellan förskolor är för stora. Detta utifrån att familjer med god ekonomi ges tillgång till förskolor med hög kvalitet och familjer med låg inkomst ges tillgång till förskolor av låg kvalitet (Vetenskapsrådet 2015). I och med ovanstående menar Vetenskapsrådet att det är viktigt att vara medveten om att förskolor även kan bidra till att jämna ut skillnaderna om förskolor håller kvalitén vilket även bidrar till likvärdiga förutsättningar för barnens utveckling. Resultatet visar på att likvärdighet bör baseras på hur förskolor kan möta barns och vårdnadshavares olika behov utifrån läroplansmålen (Vetenskapsrådet 2015).

2.5 Tidigare forskning om språkutveckling och flerspråkighet

Det finns tidigare forskning som lyfter arbetet med flerspråkiga barns språkutveckling där ibland Kulttis (2012) avhandling som syftar till att ”analysera vilka villkor de deltagande förskolorna ger för yngre flerspråkiga barns språkliga och kommunikativa utveckling och för deras deltagande i olika aktiviteter”. Studien grundas i flerspråkiga barns språkutveckling och hur förskolan kan stötta och bidra till detta som det första steget i utbildningssystemet. Tidigare studier visar på att flerspråkiga barn ges sämre förutsättningar att nå skolans mål än elever som har svenska som modersmål. Förskolan blir en viktig plats för flerspråkiga barns

språkutveckling som även ger möjligheter för barn att tillägna sig en språklig kompetens som blir gynnsam för kommande skolgång (Kultti 2012). Förskolan som verksamhet bygger på leken som grund för att skapa förutsättningar för barns utveckling och lärande vilket för med sig att barn tidigt får lära sig att samspela med andra. Då förskolan även är en mångkulturell mötesplats innebär det att samspel över kulturella gränser krävs (Kultti 2012).

Resultatet visar att förskolan främst är en plats där svenska är kommunikationsspråket. Pedagogerna riktar sig språkligt till både barngruppen och det enskilda barnet där de bland annat utgår från barnens intresse och tidigare erfarenheter. Det som framkommer är att barnens kunskaper i att uttrycka sig genom svenska blir viktigt för att kunna förhandla och vara delaktiga (Kultti 2012). Barnen lämnades dock inte ensamma i detta utan fick stöttning av pedagoger för att utveckla det svenska språket. Studien visar även att barn använde sitt modersmål tillsammans med barn och pedagoger med samma modersmål men att barnen växlade till svenska i de situationer som krävde det (Kultti 2012). Detta menar Kultti tyder på att barnen byter språk för ett inkluderande syfte. Studien visar även att de olika aktiviteterna i förskolan skapar olika förutsättningar för deltagande. Sångsamlingen med rörelser skapar till exempel större förutsättningar för alla barn att delta då det dels är en upprepande aktivitet som barnen känner igen, dels att rörelser inte är beroende av något språk (ibid). Barn blir tidigt varse om vilket språk som är mest givande att använda för kommunikation och svenska blir en förutsättning för att delta i gemensamma aktiviteter då det är på svenska de utförs (Kultti 2012). Barnens modersmål blir således bara legitima i lek med barn och pedagoger som behärskar samma språk (ibid). Resultatet visar att svenskan upprätthölls som normspråk i förskolans språkmiljö och att flerspråkig lärmiljö enbart uppkom då barn och pedagoger med samma modersmål fanns på avdelningarna (Kultti 2012). Kultti lyfter i och med ovanstående frågan om svenska som normspråk i förskolan bidrar till ojämlika förutsättningar för barns språkutveckling i förskolan? Hon menar dock att svenskan som gemensamt språk i förskolan bidrar till delaktighet och inkludering för barnen. Någon som studerat hur personal jobbar med flerspråkighet är Skans (2011). I sin studie har han undersökt och analyserat en flerspråkig förskolas didaktik. Detta i syfte att bidra med kunskap i de didaktiska frågorna i förhållande till att jobba interkulturellt i förskolan. Skans har tittat på hur pedagoger vill jobba och hur de faktiskt jobbar och utgått från de didaktiska frågorna *vad* och *hur* (Skans 2011). Då samhället hela tiden förändras menar Skans att det är aktuellt att titta på om även förskolans innehåll och arbetssätt förändras med detta och om förskolans praktik anpassas till den aktuella barngruppen (Skans, 2011).

Studiens resultat visar att personalens språkkunskaper har stor betydelse och är en förutsättning för att kunna använda barnens modersmål som ett komplement till svenskan i förskolans verksamhet. I och med detta så kommer barngruppens samt pedagogers sammansättning att påverka vilka förutsättningar som ges att arbeta med barnens modersmål (Skans 2011). Här menar Skans att det finns flera olika förutsättningar i förskolans verksamhet som inte pedagoger kan påverka. Vidare skriver han att organisatoriska frågor inom förskola bör diskuteras på förvaltningsnivå för att se hur det kan skapas förutsättningar för förskolan att jobba interkulturellt utifrån förskolans styrdokument (Skans 2011). Skans menar att även om barn i

förskolan skulle få tillgång till modersmålstränare någon gång i veckan skulle det inte ge det kontinuerliga stöd som blir vid daglig kommunikation och innehållet i förskolans verksamhet riskeras att begränsas eller helt utebli (Skans 2011). Han påpekar den komplexitet som finns i att organisera förskolor så att de matchar barnen på förskolors modersmål med pedagogers språkliga kunskaper.

Genom att barn kan använda sitt modersmål skapas delaktighet och motiverar till andraspråksinlärning menar Skans (2011). Detta såg han i sin studie då pedagogerna på den aktuella avdelningen kunde hjälpa barnen till ökad förståelse och det tack vare att de kunde majoriteten av barnens modersmål. Pedagogerna menade även att kommunikationen i sig var viktigare än vilket språk barnen använde sig utav. De framkom även i studien att de pedagoger som inte pratade barnens modersmål försökte lära sig något ord som var användbart för att även de skulle kunna bidra till barnens delaktighet (Skans 2011). Skans (2011) skriver att tack vare att det fanns flerspråkiga pedagoger på avdelningen gavs barnen möjligheter att lära sig begrepp på både svenskan och sitt modersmål vilket inte gavs de barn vars modersmål inte stämmer överens med pedagogernas. Detta ledde till att de barnen blev begränsade i sin språkutveckling.

Pedagogerna lyfte att arbetet med barnens alla språk var en av förskolans främsta uppgift och tidigare studier visar på att språk inte enbart är ett kommunikativt verktyg utan även ett redskap för att lära sig andra ämnen, därav är det viktigt att lära sig språk (Skans 2011). Tidigare forskning visar att arbetet med flerspråkighet upplevs problematiskt ibland. I Fredriksson och Lindgren Eneflös (2019) artikel lyfter forskarna Skolverkets tidigare läroplans innehåll där det står: ”Förskolan ska sträva efter att varje barn som har ett annat modersmål än svenska utvecklar sin kulturella identitet och sin förmåga att kommunicera såväl på svenska som på sitt modersmål” (Skolverket 2016). Studien lyfter att pedagoger i förskoleverksamhet upplever det svårt att arbeta mot målet då de anser sig själva inte har kunskaper eller verktyg för att stimulera barnens alla språk och kulturella identiteter. Det finns heller inte några konkreta tips för hur arbetet med att främja barns flerspråkighet ska gå till för att stötta pedagoger i detta och tolkningsutrymmet är stort. Då ansvaret för modersmålsstöd ligger på förskolans huvudman finns det heller inte några statliga regleringar som säger att det ska finnas pedagoger som talar barnens modersmål i verksamheten (Fredriksson & Lindgren Eneflös 2019).

Resultatet av Fredriksson och Lindgren Eneflös studie visar att pedagogerna hade idéer och strategier om hur de skulle arbeta för att synliggöra barnens olika språk men att de var osäkra på om det var rätt eller fel sätt. Bland annat blev de osäkra på vilka kulturella uttryck som ska få synliggöras och ges utrymme för i verksamheten vilket blev ett ideologiska dilemman (Fredriksson & Lindgren Eneflös 2019). Det framkom även att pedagogers användning av olika material och verktyg som hjälpmedel för att stötta barnens olika modersmål blev komplext. Här lyfte pedagogerna en oro över att de inte förstod innebörden i till exempel sångtexter på barnens modersmål och att de inte visste riktigt själva vad de förmedlar ut i barngruppen (Fredriksson & Lindgren Eneflös 2019). Pedagogerna tog även hjälp av andra som till exempel vårdnadshavare som behärskade barnens modersmål. Detta menade pedagogerna kunde vara både lätt och svårt beroende på hur vårdnadshavares svenska språk var och om pedagogerna

kunnat nå fram till vårdnadshavarna med sitt syfte om hjälpen (Fredriksson & Lindgren Eneflös 2019). Trots ovanstående dilemman lyfte pedagogerna vikten av att arbetet med flerspråkighet och att de ser det som viktigt för barnens språkutveckling. Dock sågs det som en utmaning då förskolorna hade flera olika modersmål och pedagogerna kände sig inte tillräckligt kompetenta för att stimulera alla dessa och det blev då en fråga om hur pedagogerna följde likvärdighetsuppdraget och om det ens var genomförbart (Fredriksson & Lindgren Eneflös 2019). Forskarna menade att detta ledde till frågor om vad olika förutsättningar att utveckla sina språk ledde till i framtiden. Till exempel hur dessa förutsättningar bidrog till barns färdigheter i att klara av skolans verksamhet och samhällsmedborgare med kännedom om rättigheter kontra skyldigheter i ett demokratiskt samhälle. Det finns studier som lyfter att den flerspråkiga förskolan måste hitta andra vägar för att jobba med flerspråkighet, där ibland Delblancs (2022) studie. Hans avhandling lyfter den svenska förskolan som mångfaldens förskola då den inkluderar både olika språk och olika erfarenheter. Tidigare forskning visar på att förskolan har en utjämnande effekt, där barn ges chans till en likvärdig utbildning samt ges möjligheter till utveckling och lärande som i sin tur bidrar till likvärdiga livschanser. För att detta ska vara möjligt för barnen att utveckla så krävs det att förskolan bidrar till kommunikativa och inkluderande sammanhang (Delblancs 2022). Avhandlingens syfte är att ”bidra med kunskap om hur olika typer av möjligheter framträder i olika sammanhang och aktiviteter i mångfaldens förskola” (Delblancs 2022).

Resultatet visade att barnen kommunicerade mycket genom sin lek och olika lekar gav olika möjligheter till kommunikation samt hur mycket barnen kommunicerade. Resultatet visade även på att pedagogerna hade stort ansvar i vad för material som erbjöds barnen (Delblancs 2022). Det framkom att flerspråkighet i sig kunde erbjudas som kommunikationserbjudande men att det inte skedde i någon större grad (Delblancs 2022). Ovanstående ledde till en delstudie 2 då forskaren såg ett behov av att studera hur flerspråkighet skulle kunna användas som kommunikationserbjudande. Detta kopplat till att skollagen säger att ”barn som inte har svenska som modersmål ska ges möjligheter att utveckla såväl sitt modersmål som det svenska språket” (ibid). Studiens syfte var att ”få syn på vad som händer när föräldrar involveras i att bygga en flerspråkig miljö i förskolan” (Delblancs 2022). För att samla material anordnades cirkelträffar där vårdnadshavare provade olika förändringar i miljön utifrån flerspråkighet som i sin tur dokumenterades med videokamera (ibid). Resultatet visade att pedagogerna började kommunicera med barnen på ett annat sätt än tidigare genom att till exempel ställa andra frågor än de tidigare gjort. Barnen blev även mer medvetna om sina olika språk och studien visade tydligt på den flerspråkiga miljöns betydelse för att skapa möjligheter för barn att kommunicera (Delblancs 2022). Resultatet visar även på att genom att engagera vårdnadshavare så skapas både förståelse för vårdnadshavare och barn utifrån pedagogerna men även en förståelse hos vårdnadshavare skapas gentemot förskolans verksamhet som i sin tur bidrar till att känna samhörighet (Delblancs 2022).

Straszer och Roséns (2020) har gjort en studie i syfte att belysa hur modersmålsstöd för andra språk än svenska utvecklats historiskt i förskolan mellan år 1998–2018. Studien har genom att analysera läroplanstexterna belyst bland annat hur målen med att stötta flerspråkiga barn samt

att stötta minoritetsspråk utformats över tid (ibid). Analysen visar på förskjutningar där det gått från att fokusera på modersmål till flerspråkighet som en resurs för alla barn (Straszer & Roséns 2020). Det har även gått från ett fokus på språklig mångfald i relation till migration till att fokusera på språklig mångfald genom de nationella minoritetsspråken (ibid). I och med den första förskjutningen kan läroplanens mål ”att barn med annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål” tolkas som att samtliga i förskolans personal ska arbeta med modersmålsstöd (Straszer & Roséns 2020). Detta medför en risk och kan bidra till att modersmålsstöd inte prioriteras (ibid). Utifrån den andra förskjutningen så synliggör detta hur språklagen (SFS 2009:600) och lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk (SFS 2009:724) införlivats i läroplanen för förskolan (Straszer & Roséns 2020). Uttryckt ”sitt modersmål” i läroplanen är i verkligheten ofta mer komplext då barn till exempel kan ha fler än ett nationellt minoritetsspråk och fler än ett modersmål, varav svenska kan utgöra ett av språken. Denna kategorisering riskerar att personalen i förskolan inte ges tillräckligt med verktyg för att förstå och bemöta barn med olika språkliga erfarenheter eller att ge dem möjlighet att utveckla sina språk (ibid). För att utföra detta behöver personalen i förskolan vara medvetna om flerspråkiga barns förutsättningar för lärande samt ha ett nära samarbete med vårdnadshavare och modersmålspedagoger för att utveckla ett medvetet arbetssätt fortsätter Straszer och Rosén.

2.6 Sammanfattning

Tidigare studier visar på att förskolans verksamhet är i behov av utveckling för att uppnå det aktuella målet i läroplanen. Det finns brister både i huvudmannens kvalitetsarbete där relevanta delar saknas samt bristande kunskaper, förutsättningar och resurser för att personal i förskolan ska kunna möta flerspråkiga barn på ett likvärdigt sätt.

Varken Håkansson (2016) eller Lager (2015) lyfter något om arbetet med flerspråkiga barn i sina texter men jag tycker ändå att studien är relevant då de belyser det systematiska kvalitetsarbetet som ska göras i förskolan. Både Håkansson (2016) och Lager (2015) lyfter i sina texter att mycket av den tidigare forskningen som rör systematiskt kvalitetsarbete riktar sig mot förskollärares arbete i förskolan och att det finns betydligt mindre forskning som riktar sig till huvudmannens arbete i samma ämne.

Samtidigt visar studier att pedagoger i förskolan känner osäkerhet och en rädsla för att göra fel gällande läroplanens mål som rör flerspråkiga barns språkutveckling (Fredriksson & Lindgren Eneflös 2019). Pedagoger uttrycker dock att det känner sig trygga i sitt arbete med språkutveckling när det kommer till svenskan och att svenskan är normspråket i förskolans verksamhet och även undervisningsspråk. Det framkommer även att det finns en önskan hos pedagoger att få mer stöttning, konkreta tips och ett förtydligande från förskolechefer vad uppdraget innebär. Då förskolan är den första formen av utbildning för barn i Sverige är det viktigt att verksamheten utvecklas utefter de förändringar som sker i samhället och kan bistå med vad samhället kräver, i detta fall att stötta alla barns språkutveckling oavsett modersmål. Studier visar att om förskolan inte når upp till detta så kan verksamhet i stället komma att bidra

till att ge barn olika framtida förutsättningar istället för att bidra till utjämning och likvärdighet genom utbildningen.

Det finns studier som visar att barn i förskolan använder sig av sina modersmål då det finns andra barn eller pedagoger i verksamheten med samma modersmål och därigenom ges stöd för språkutveckling. De pedagoger som inte behärskar barnens modersmål tar delvis hjälp av vårdnadshavare för att skapa förutsättningar för språkutveckling på barnens modersmål. I och med detta kan slutsatser dras i att pedagogerna som inte själva har den språkkunskap vilket krävs, blir beroende av flerspråkiga resurser för att kunna stötta flerspråkiga barns språkutveckling. Dock anses det inte räcka med att flerspråkig personal befinner sig i verksamheten då och då utan det krävs en kontinuitet så att barnen ges ett sammanhang som kan leda till förståelse och delaktighet som blir meningsskapande för barnen. I studier framkommer det även att forskarna kunde se att barnen gavs en ökad förståelse vid stöttning på sitt modersmål och på samma sätt syns att barnen även blir begränsade då de inte ges stöttning på sitt modersmål. Kontentan blir att det måste finnas en kunskap rörande barns modersmål för att kunna använda sig av språken på ett givande språkutvecklande sätt. Det räcker inte med att personal lär sig enstaka ord om det inte blir meningsskapande för barnen. Ovanstående styrks även av Straszer & Roséns (2020) studie.

Det saknas forskning kring hur förutsättningar skapas för att arbeta med det aktuella målet ute på förskolorna. Målet från läroplanen är mångtydigt och det tycks vara svårt för pedagoger att riktigt förstå hur de ska jobba med det utifrån sina tolkningar, vilket kan göra att målet kanske inte prioriteras. Utifrån detta var det relevant att undersöka hur olika huvudmän, som har någon form av ansvar för att målet arbetas med på sina förskolor, organiserar och skapar möjligheter för förskolepersonal i arbetet med flerspråkiga barns språkutveckling. Under arbetet aktualiserades även frågan om vem som konkret tog detta ansvar som huvudman. Kommunen är huvudman för kommunala skolor. Detta innebär att ansvaret för att jobba med detta mål blir delegerat till olika personer som får ansvara för arbetet och se till att detta når förskolans pedagoger som är de som möter barnen på förskolan. I min sökning av tidigare forskning angående huvudmannens arbete rörande målet har det varit svårt att hitta forskning som aktualiserar frågan i relation till förskolans styrning och organisation. Detta tyder på att det inte finns så mycket tidigare forskning kring detta vilket gör min studie aktuell. Studien ämnar komplettera och vidga tidigare forskning rörande huvudmannens styrning och organisation. Detta genom att bidra med kunskap om hur huvudmän organiserar och skapar möjligheter för att arbeta med flerspråkiga barns språkutveckling i förskolan. Mer specifikt riktas fokus mot förskolans uppdrag att ge varje barn förutsättningar att utveckla både det svenska språket och dess modersmål utifrån huvudmannens perspektiv.

3 Teoretiska ramverk

Denna del presenterar de teoretiska ramverken ramfaktorteori och läroplansteori som studiens resultat analyserats utifrån. Teorierna har valts ut då förskolan styrs av både fasta ramar som personalen måste förhålla sig till men även ramar som de själva kan påverka vilket är av intresse för att se vilka förutsättningar som ges för att arbeta med det aktuella målet. Läroplanen är en

ram därav blev det även givande att titta på studien utifrån läroplansteori samt att dessa två teorier påverkar varandra.

3.1 Ramfaktorteori

Ramfaktorteori är en teoretisk ansats som syftar till att det finna ramar som skapar förutsättningar för processer. Dessa ramar bidrar eller bidrar inte till möjligheter. Ramfaktorteori blir ett tankeverktyg och kan tillämpas i samband med målstyrning i utbildning, detta framför allt när det gäller utvärderingstänkandet (Lundgren 1999). I Dahllöfs granskning av skolor drog han slutsatsen att det inte enbart går att utgå från elevers resultat vid bedömning utan det måste även tas hänsyn till organisatoriska faktorer samt relationer som uppstår inom dessa ramar för en rättvis bedömning. Med det menade han att till exempel tiden som spenderats för undervisningen har påverkan på elevers resultat vilket benämns som ramfaktorer (Wahlström 2016). Ramfaktorteori grundades av Dahllöf och Lundgren under senare 1960- och tidigt 1970-tal. Dessa två sätter sig dock emot titeln ramfaktorteori då de menar att de aldrig vart mening att använda det som en teori, snarare som ett verktyg för att förstå skolans förändringar och är i stället ett sätt att tänka (Broady & Lindblad 1999). Dahllöf (1999) menar att ramfaktorteori bygger på hur ramar, processer och resultat påverkar varandra. Som exempel kan en studie använda sig av ramfaktorteori för att titta på vad som påverkar pedagoger i deras arbete med ett enskilt mål ur läroplanen för förskolan då målet kan ses som en ram. Denna ram kommer att styra vilka förutsättningar undervisningsprocesser ges utifrån till exempel pedagogers tolkningar av målet och hur de utifrån det skapar möjligheter för att arbeta med det (Lundgren 1999). Detta kommer i sin tur att leda till ett resultat som kommer att vara påverkat dels utifrån hur pedagoger tolkat målet samt vilka förutsättningar arbetslaget haft utifrån faktorer som till exempel kunskap, barngrupp och samarbete med vårdnadshavare. Detta ger utifrån pedagogernas tolkningar av målet olika effekter som kommer framstå i ett resultat.

Ramfaktorteori har dock fått mycket kritik genom åren och en av anledningarna till detta menar Broady (1999) var att den missförstods. Detta menar han i sin tur är effekter av att ram syftade till något annat runt 1970 mot vad det kom att göra 10–12 år senare. Den tidigare användningen av ramfaktorteori använde sig av specifika och fasta faktorer som ramar vilket andra menade gjorde att ramfaktorteori utgick från någon form av förutbestämmdhet. Kritikerna menade på att bland annat annorlunda sinnade lärare kan ändra på rådande ramar vilket även är fallet, men just den ursprungliga studien som Lundgren utförde först utifrån ramverksteori byggde på bestämda förutsättningar för att besvara bestämda frågor (Broady 1999). Broady och Lindblad (1999) lyfter ramfaktorteoris fortsatta viktiga roll i dagens samhälle då centrala problem kvarstår och är ytterst angeläget i och med ökade skillnaderna mellan sociala grupper och mellan skolor.

Lundgren utvecklade senare, utifrån ramfaktorteori och läroplaner, det som kom att kallas läroplansteori i slutet av 1970-talet. Läroplansteori bidrog till ett vidgat perspektiv genom att ta hänsyn till utbildningspolitiken och skolans sociala och historiska förutsättningar i utbildningsforskningen (Broady & Lindblad 1999).

3.2 Läroplansteori

Läroplansteori är ett forskningsperspektiv som ska bidra med kunskap om hur läroplaner för förskolor och skolor skapas, tolkas och användas för att bistå samhället. Läroplansteori kan även visa på varför innehållet är aktuellt utifrån ett samhällsperspektiv. När en läroplan tar form handlar det inte om att helt göra en ny utan att omforma den befintliga läroplanen så att den är i samklang med sin tid och vad som dominerar i samhället (Wahlström 2016). Wahlström (2016) menar att en viktig del av läroplansteorin är att synliggöra kontinuerliga förskjutningar och förändringar i rådande antagningar i läroplaner. Wahlström (2016) lyfter fram att innehållet i läroplanen ska vara gynnsamt för det samhälle läroplanen veckar i och den ska vila på demokratisk grund. Med det menas att utbildningen ska bidra till att fostra elever till goda medborgare genom bland annat kunskap om alla människors lika värde, solidaritet och jämställdhet utifrån samhällets rådande normer (ibid.). En läroplan bygger i grund och botten på vad som anses som viktiga kunskaper i ett visst samhälle i en viss tid och kommer således alltid att vara föränderlig (Wahlström 2016).

1985 tog riksdagen beslut om utbyggnad av förskola som skulle omfatta alla barn från 1,5 års ålder och skulle stå klart 1991 och år 1998 kom den första läroplanen för förskolan *Lpfö 98* (Wahlström 2016). *Lpfö 98* byggde på att förskolan ska jobba med samma mål som skolan då det sågs som nödvändigt utifrån samhällets insatser för barns utveckling och att det skulle ses som en pedagogisk helhet (Wahlström 2016). Läroplanen har reviderats vid några tillfällen och i juli 2019 trädde rådande läroplan i kraft *Lpfö 18*. Rådande läroplan för förskolan innehåller ett mål som säger att förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla ”både det svenska språket och sitt modersmål, om barnet har ett annat modersmål än svenska” (Skolverket, 2018). Utifrån utbildning som en viktig samhällsfunktion menar Biesta (2011) att tre funktioner lyftas fram som relevanta. Det ena är kvalifikation vilket innefattar att utbildningen ska erbjuda kunskaper och färdigheter i reflektion, såväl i att kunna göra egna bedömningar både generella och mer specifika. Den kvalificerande funktionen omfattar även förberedelser både som samhällsmedborgare och förberedelser inför arbetslivet. Den andra funktionen undervisning har är socialisation som syftar till samhällets sociala, kulturella och politiska normer. Detta ges till barnen både omedvetet och medvetet genom undervisningens olika mål, innehåll och sättet det undervisas på av pedagoger. Den tredje funktionen är utveckling till ett självständigt objekt. Med det menas att barnen ska utvecklas till en egen person som både kan ta hänsyn till samhället men också vara självständig i förhållande till samhällets normer och kulturer. Dessa tre hänger samman och bör relateras till varandra men måste även belysas enskilt för att kunna analysera kvalitén på undervisningen (Wahlström 2016).

Läroplansteori kan användas för att belysa varför vi har specifika mål utformat i läroplanen för förskolan samt att utvärdera strategier och se möjliga utvecklingsområden för att organisera för goda förutsättningar för barn att klara sin kommande skolgång och bli en god medborgare med bra förutsättningar i samhället.

Genom att tagit stöd i ramfaktorteori och läroplansteori i mina analyser har studiens frågeställningar besvarats. Ramfaktorteori och läroplansteori påverkar varandra.

Ramfaktorteori kan utifrån sina resultat peka på ramar som kräver förändring vilket blir en uppgift för läroplansteorin att utforma och förändra så utbildning blir utefter vad samhället kräver. Det i sin tur kan bidra till förändrade ramar. Dessa ramar ändras utav olika arenor som påverkar hur en läroplans kunskaper organiseras. Dessa är bland annat samhällsarenan, den konkreta styrnings- och läroplansarenan samt den lokala skol- och klassrumsarenan (Wahlström 2011). I samhällsarenan undersöks hur värderingar, kunskaper och erfarenheter väljs utifrån samhällseliga förhållanden och föreställningar för att sedan organiseras i en läroplan. I den konkreta styrnings- och läroplansarenan undersöks sådant som rör styrning av skolan samt den konkreta läroplanens innehåll, utformning och transformering. Detta innefattar bland annat de tolkningar av läroplaner som sker på kommunal och lärarnivå. Transformering av läroplaner påverkas således av ramar som påverkar hur undervisning bedrivs. Den påverkas även av yttre ramar som inte kan påverkas så som tid, lokaler och antal elever. Slutligen i det lokala skol- och klassrumsarenan undersöks vad som sker i klassrummen där undervisning utifrån en läroplan skapas (Wahlström 2016). Exempel på detta är att titta på verbal/ickeverbal kommunikation, vilka frågor som ställs eller inte ställs.

Genom att använda läroplansteori synliggörs varför det aktuella målet är viktigt att arbeta med i förskolan utifrån ett samhällsperspektiv. Med hjälp av ramfaktorteorin kan olika ramar synliggöras för att förstå vad som påverkar informanternas tolkningar och hur detta bidrar till att organisera och fördela resurser för förskolans arbete med flerspråkiga barns språkutveckling vilket blir relevant för studiens syfte och frågeställningar.

4 Metod

Denna del presenterar studiens metodologiska ansats följt av det urval som gjorts. Därefter beskrivs den datainsamlingsmetod och analysmetoder som används i studien. Vidare redogörs för vilka etiska överväganden som vidtagits och slutligen en metoddiskussion.

4.1 Kvalitativ ansats

Studien har en kvalitativ metodansats där intervjuer bidragit till ökad förståelse för huvudmäns tankar av det aktuella läroplansmålet. Kvalitativ metod används för att forskare i sina studier ska kunna ta del av andra människors tankar och uppfattningar av olika fenomen och på så sätt synliggöra olika perspektiv (Bryman 2018). Detta innebär för denna studie att den kvalitativa metoden gett de utvalda huvudmännen utrymme för sina tolkningar av läroplansmålet samt att uttrycka sig i ord hur de organiserat verksamheten utefter detta.

4.2 Urval

För att besvara studiens frågeställningar genomfördes intervjuer med sju representanter för huvudmän i olika kommuner i Sverige (Bryman 2018). Dessa kommer även benämnas som informanter. Till en början kontaktades informanter i kommuner som har en stor andel befolkning som invandrat till Sverige. Detta urval gjordes eftersom jag ville intervjua huvudmän med erfarenhet av arbete med barn med andra modersmål än svenska. Även huvudmän med ansvar för minoritetsspråksförskolor kontaktades. Ett specifikt urval gjordes vilket var att vända sig till informanter som på något sätt hade ett överordnat ansvar för arbetet

med flerspråkiga barns språkutveckling. De olika informanterna bestod av en utvecklingspedagog, två utvecklingsledare varav en jobbade med inriktning språk, en kvalitetsutvecklare med fokus språkutvecklande arbete, två rektorer för varsin minoritetsförskola och även flerspråkiga förskolor samt en logoped med verksamhetsutvecklande ansvar. Urvalet berodde på att då det är kommunen som är huvudman för kommunala förskolor och att vända sig till politiker kändes svårt gällande informanter, kändes det rimligare att välja informanter som delegerats ett övergripande ansvar för arbetet med det specifika målet. Samtliga informanter hade erfarenhet av att arbeta med det relevanta målet och hade möjlighet att svara på frågor som kunde besvara studiens forskningsfrågor. Den första kontakten skedde via mejl. Av ca trettio tillfrågade svarade åtta varav en lämnade återbud på grund av tidsbrist vilket resulterade i att det slutligen var sju informanter från sju olika kommuner som tackade ja. Några meddelade även att de ville ha telefonkontakt för närmare information och presentation av sig själva innan intervjun.

Utvecklingspedagog	1
Utvecklingsledare	2
Kvalitets utvecklare	1
Rektor minoritetsförskola samt flerspråkig förskola	2
Logoped	1

4.3 Datainsamlingsmetod

Datainsamling har gjorts genom intervjuer vilket är en vanlig metod inom den kvalitativa forskningen (Bryman 2018). Genom att ha använt mig av kvalitativ ansats som metod har jag kunnat intervju representanter för huvudmannen för att få ta del av deras tolkningar av läroplansmålet samt hur det organiserar och skapar möjligheter för att arbeta med flerspråkiga barns språkutveckling i förskolan (Kihlström 2007). Då jag använt mig av semistrukturerade frågor i min studie har jag utgått från färdigformulerade frågor som jag tagit fram för att skapa ett material som genom analys kan besvara studiens frågeställningar. Intervjuerna skedde via telefon då syftet var att lyssna till huvudmännen och inget ansikte behövs på dem eller mig då det skulle kunna påverka både mig och informanternas svar (Bryman 2018). Vid fysiska möten är det lättare för både informanten och den som utför intervjun att göra egna tolkningar utifrån till exempel kroppsspråk och andra signaler som sänds ut. Ett utseende kan även det påverka, till exempel om en person ser trovärdig ut eller inte. Dock var det en av informanterna som önskade att ses över teams vilket vi gjorde. Telefonintervjuerna spelades även in med hjälp av diktafon vilket bidrog till att jag kunde koncentrera mig på informanterna under mina intervjuer då jag till exempel inte behövde anteckna samtidigt.

4.4 Analysmetod

Det ljudinspelade materialet har noggrant lyssnas av samt transkriberas ordagrant. Genom att samtalen spelades in kunde samtliga intervjuer lyssnas till upprepade gånger (Bryman 2018). I transkriberingen har sådant som anses icke relevant för studiens syfte valts bort till exempel harklingar, längre paus eller eventuella sidospår. Informanternas svar har sedan sorterats in under respektive fråga. Genom detta och att få se samtligas svar i ord gjorde det tydligare samt lättare att se likheter och skillnader i informanternas svar (Kvale & Brinkmann 2009). Talspråket har gjorts om till skriftspråk utan att ändra på innebörden, detta för att göra det lättare att läsa.

Jag har genom att lyssnat på ljudinspelningarna samt läst transkriberingarna upprepade gånger och genom mina sorteringar kunnat se olika mönster i mitt material (Dimenäs 2020). Dessa mönster har framkommit när jag kodat min text genom att markera och sortera ord och meningar som jag ansett vara relevanta för studien. Dessa mönster har jag sedan analyserat och tolkat för att sammanfatta i kategorier kopplat till studiens syfte och frågeställningar. Dessa kategorier har i sin tur sorterats under relevanta rubriker.

I mina analyser har jag tittat på vad som påverkar huvudmännens arbete med att skapa förutsättningar för förskolans personal sett utifrån läroplansteori och ramfaktorteori. Analysdelarna bygger på likheter och skillnader i informanternas svar kopplat till de två teorierna. Då läroplansteorin kan hjälpa till att besvara studiens tre forskningsfrågorna som alla lyfter ett specifikt mål från förskolans läroplan valdes det ut för att tolka min data (Fejes & Thornberg 2019). Genom att använda läroplansteori synliggörs varför det aktuella målet är viktigt att arbeta med i förskolan utifrån ett samhällsperspektiv. Det visar även på hur informanternas tolkningar av målet skapar förutsättningar för hur personalen i förskolan arbetar med målet och vilka förutsättningar som ges i form av fortbildning, material och arbetssätt. Vilket i sin tur bidrar till hur personalen planerar och undervisar samt utvärderar och utvecklar sin undervisning. Genom att även analysera mina resultat utifrån ramfaktorteori kunde jag se hur informanterna påverkar de ramar och förutsättningar som ges förskolan och personalen i form av förståelse, kompetens och arbetssätt samt i vilken grad målet jobbas med. Även yttre ramar så som lagar, resurser, tid och andra faktorer som inte personalen kan påverka men ändå måste förhålla sig till synliggörs.

Analysen är induktiv där ramar för informanterna lokaliserats utifrån det specifika läroplansmålet för att besvara studiens syfte och frågeställningar. Genom mitt val av teoretiska ramverk synliggör ramfaktorteorin de ramar som påverkar informanterna. Den största ramen blir det aktuella läroplansmålet där läroplansteorin visar behovet av att förskolor arbetar med detta. Vidare framträder ramar som skapas utifrån informanternas tolkningar av målet. Beroende på vilken information och vilka kommunikationsmöjligheter som ges av förskolans personal, får informanterna insyn i arbetet med målet på olika sätt. Även det bidrar till ramar som påverkar vilka åtgärden enskild informant anser olika verksamheter är i behov av vilket i sin tur påverkar hur informanterna organiserar och fördelar resurser. Detta blir ramar för personalen att förhålla sig till. Studiens teoretiska ramverk visar på att en samsyn av målet är

viktigt för att ge så tydliga ramar som möjligt för samtliga som arbetar med förskolans verksamhet. Alla dessa ramar har påverkat informanternas svar vid intervjuerna.

4.5 Etik

Det finns fem forskningsetiska principer som studien tagit hänsyn till (Bryman 2018). Det är *Informationskravet* som innebär att samtliga deltagare ska få ta del av studiens syfte och tillvägagångssätt. Detta har tagits hänsyn till genom att samtliga informanter fått ta del av ett informationsbrev över studien. Deltagarna har även informerats om att de deltar frivilligt och när som helst kan avbryta utan att ange skäl för detta. Studien utgår även från *Samtyckeskravet* som innebär att deltagarna gett sitt samtycke till att delta i studien, detta har gjorts skriftligt av informanterna. Studiens data behandlas även under *Konfidentialitetskravet* som syftar till att all data som samlas in ska vara under säkert förvar så att uppgifter om deltagare inte är tillgängliga för obehöriga. Detta har tagits hänsyn till genom att all information förvarats i en dator bunden till mig med lösenord. Uppgifter som samlas in har även behandlas utifrån *nyttjandekravet* vilket innebär att uppgifter som samlats in och rört studiens deltagare enbart fått användas för den aktuella studiens syfte. Uppgifterna kommer efter att studien avslutats raderas. Studien har även tagit hänsyn till deltagarnas *anonymitet* då informanternas titlar har använts och inga specifika platser benämnts, detta för att undvika att läsare ska kunna koppla samman plats och person (Vetenskapsrådet 2017).

4.6 Metoddiskussion

Mitt val av att rikta mig mot huvudmän som informanter var inte helt lätt då många avböjde på grund av tidsbrist. Då kommunen är huvudman för det kommunala förskolorna tog det tid att ta reda på vem som konkret ansågs ha ett huvudmannaansvar för arbetet med målet. Detta kan ha påverkat resultatet då informanterna har olika titlar och funktioner i verksamheterna därav olika perspektiv på förskolans verksamhet. Av de cirka 30 huvudmän som kontaktades via mejl svarade åtta varav en senare lämnade återbud på grund av tidsbrist. Att ta kontakt via mejl kan vara svårare än via telefonsamtal då det kan vara lättare att avvisa ett mejl då det kan ses som mindre personligt och personen som kontaktas får varken en röst eller bild av forskaren. Valet av att mejla i mitt letande berodde på att jag ville nå ut till många snabbt för att lokalisera aktuella informanter för studien och att hinna genomföra intervjuerna under den begränsade tid som fanns i kursen. Med tanke på att många tillfrågade tackade nej till att delta kan här antas att det främst är personer som har ett intresse för arbete med flerspråkiga barn som har velat delta. Detta intresse kan vara något som påverkar studien positivt då mycket information delgavs av samtliga. Ett svalare intresse hade kunnat leda till mindre omfattande intervjuer. Att få svarade kan även ha berott på tiden detta sökande skedde då det var i slutet av vårterminen och personal i förskolans organisation har mycket att göra i slutet av terminer.

Valet att utgå från en kvalitativ ansats och därigenom intervjua representanter för huvudmannen utifrån studiens syfte har visat att det finns både likheter och skillnader i informanternas svar och uppfattningar gällande läroplansmålet. Likheter och skillnader i uppfattningar av målet skulle kunna ligga i informanternas olika titlar och att de kan se på det med olika glasögon vilket jag menar bidrar till bredare material för studien. Utifrån att studiens informanter har

olika titlar visar det på att det finns en viss skillnad i uppfattningarna rörande arbetet med målet. Mitt val av att använda mig av kvalitativa intervjuer och semistrukturerade frågor var utifrån ovanstående givande då det fanns behov av att gå djupare i vissa frågor, omformulera mig i vissa samt be om exempel för att utforma vissa av informanternas svar. Detta har även bidragit till att samtliga deltagare hållit sig till ämnet. De semistrukturerade frågorna gav mig även möjligheter att ställa relevanta följdfrågor för att utveckla informanternas svar (Kvale & Brinkmann 2009). Det bidrog även till en djupare förståelse för ämnet och av hur informanterna såg på målet.

Genom att studien använde sig av telefonintervjuer kunde studien nå ut till förskolor över hela Sverige. Jag hade kunnat välja att träffa mina informanter på plats men det skulle kräva mer tid samt bli en ekonomisk fråga. Ett fysiskt möte skulle dock kunnat bidragit till djupare samtal och mer förtroende för mig från informanterna. Dock tänker jag att telefonintervjuer kan bidra till ärligare svar då informanten och forskaren inte påverkar varandra på samma sätt som ett fysiskt möte skulle kunna göra. Intervjuerna transkriberades sedan och att få all data i text gjorde det möjligt att sammanställa intervjuerna för att se ord och hitta mönster samt likheter och skillnader hos informanterna. Detta ledde i sin tur till att jag kunde sortera och kategorisera informanternas svar. Ovanstående hade varit svårt att få fram med enbart ljudfiler. Dock underlättade ljudfilerna genom att jag kunde gå tillbaka och lyssna på intervjuerna flera gånger för att bli påmind om hur informanter uttryckte sig vilket kan vara svårt när jag enbart läser transkriberingarna. Här kompletterade ljudfilerna och transkriberingarna varandra.

5 Resultat och analys

Denna del presenterar studiens resultat uppdelat utifrån studiens tre frågeställningar under rubrikerna ”förskolans uppdrag och det tolkningsbara målet”, ”kvalitetssäkrande arbetssätt” och ”organisation av förskolans resurser” med underrubriker som framträtt under mitt arbete med resultatet. Under varje resultat följer en sammanfattning samt en analysdel utifrån ramfaktorteori och läroplansteori. I resultaten kommer informanterna tituleras utefter sina yrkesroller, dels för att hålla informanterna anonyma, dels för att ge läsaren en förståelse för vilket perspektiv informanten svarar utifrån.

5.1 Förskolans uppdrag och det tolkningsbara målet

Här presenteras resultatet som besvarar frågeställningen: Hur tolkar huvudmannen målet att förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla ”både det svenska språket och sitt modersmål, om barnet har ett annat modersmål än svenska”? med hjälp av underrubrikerna *ett mål med tolkningsmöjligheter, det finns en osäkerhet samt kunskap*.

5.1.1 Ett mål med tolkningsmöjligheter

I alla sju intervjuer framkom det att informanter ansåg målet som viktigt och att det är ytterst aktuellt att arbeta med barns kommunikativa förmåga i förskolans verksamhet både när det gäller det svenska språket och med barnens modersmål i dagens samhälle. Rektorn på en minoritetsförskola/flerspråkig förskola 1 säger:

Det är vårt arbete att jobba med barns kommunikativa förmåga (rektor på minoritetsförskola/flerspråkig förskola 1).

Rektorn lyfter att det ligger i förskolans uppdrag att jobba med den kommunikativa förmågan och att det är framskrivet i förskolans styrdokument. Kvalitetsutvecklaren med fokus på språkarbete säger:

Alla barn ska ha tillgång till sina språk, detta ska förskolan ge tillgång till (kvalitetsutvecklare med fokus på språk).

Kvalitetsutvecklaren lyfter att barnen i förskolan ska ges tillgång till alla sina språk, så väl svenska som modersmål. Rektor på minoritetsförskola/flerspråkig förskola 2 menar att:

Man måste landa i orden ”att ge varje barn förutsättningar”. Inte att vi ska titta på om barnet lär sig sitt modersmål, att vi ska kunna olika språk, utan se till att barnen får så rika miljöer och blir bemötta på så bra sätt så att de använder sitt modersmål hemma och tränar det och att man vågar använda det på förskolan (rektor på minoritetsförskola/flerspråkig förskola 2).

Rektorn pratar utifrån sin tolkning av målet att det handlar om att barnen ska våga använda sina modersmål på skolan snarare än att förskolan ska ansvara för att utveckla det. Logoped-verksamhetsutvecklaren lyfter vikten av att ha ett samarbete med hemmet:

Samarbeta med vårdnadshavare kring ord för förtydligad kommunikation med barnet och ökad delaktighet. Att se modersmål som brygga mellan förskola och hemmet (logoped-verksamhetsutvecklare).

Logoped-verksamhetsutvecklaren pekar på att språk är så mycket mer än ord. Genom att kunna kommunicera blir barnet även delaktig i det som sker i förskolan menar hen. Utvecklingsledaren med fokus på språk lyfter målet som:

Viktigt men utmanande mål utifrån att språk hänger ihop med identitet (utvecklingsledare med fokus på språk).

Då språk och identitet hänger samman blir målet än viktigare säger utvecklingsledaren, denne upplever dock målet som utmanande då läroplansmålet är tolkningsbart och kan upplevas luddigt. Det framkom dock att tolkningsmöjligheterna kunde vara till både för och nackdel för förskolans personal.

Ibland kan det vara svårt just det här med tolkningar, ord innehåller olika saker för oss alla. Det finns mycket i läroplanen som vi behöver problematisera för att enas om vad det står för, diskutera i ledning av rektor men även på rektorsnivå. Diskuterar vi det inte blir det subjektiv bedömning eller tolkning av vad det är (kvalitetsutvecklare med fokus på språk).

Flera av informanterna lyfter att mål måste diskuteras på olika nivåer för att samtliga pedagoger ska få en samsyn och jobba mot samma mål. Det krävs då att målet diskuteras i alla led som rör förskolan för att det ska finnas en förståelse och gemensam tolkning av målet och vad det kräver både uppåt och neråt i styrkedjan.

Majoriteten av informanterna kan se en risk med att målet är tolkningsbart och att det skulle kunna leda till att det inte prioriteras.

Det finns en risk för rädsla kring målet, med fokus på att inte kunna barnens språk. Det handlar om att vara nyfiken på barnet med hjälp av vårdnadshavare (utvecklingsledare).

Utvecklingsledaren menar att då personalen kan komma att lägga sitt fokus på saker de ej behärskar i stället för att ta vara på de möjligheter som finns riskerar målet att bli något som känns ogenomförbart.

Ett fåtal av informanterna ser inte något hinder i att målet är tolkningsbart utan tycker att det i stället skapar möjligheter för personalen att anpassa verksamheten efter behov.

Visst är det det, hela läroplanen är tolkningsbar, den är öppen. Det ger oss möjligheter att kunna använda oss av olika kompetenser och anpassa till olika barngrupper, så utifrån det tycker jag inte det är någon risk att det är tolkningsbart. Vi kan jobba på många olika sätt utifrån barns intresse och behov, det blir brett (rektor på minoritetsförskola/flerspråkig förskola 1).

Här menar informanten att det även skapar möjligheter att ta vara på de olika kompetenser som finns inom arbetslaget för att gynna barngruppen.

För att skapa möjligheter för ett språkutvecklande arbetssätt är en förutsättning att det finns en samsyn på målet i personalgruppen antyder alla informanter. Här lyfter också samtliga att olika insatser krävs i ledning av bland annat rektorer och det framkommer att det kan se lite olika ut vart fokus läggs. Logoped- verksamhetsutvecklaren säger att det:

Styrs lite olika beroende på rektorers tankar samt hur mycket stöd som ges (logoped- verksamhetsutvecklare).

Logoped- verksamhetsutvecklaren menar att det är rektorerna som tar beslut i vilka insatser som ges samt vilka i personalen som blir berörda utifrån det utvecklingsbehov som rektorn anses finns.

Tillvägagångsätt för att skapa samsyn hos pedagoger som nämns av informanterna är: framskrivna handlingsplaner som personalen tar del av och utgår ifrån, se över personalens kompetens, diskussioner i arbetslagen, konkreta metoder om hur man arbetar, fokuserade samtal, uppgifter under ledningsmöten och riktade insatser. Det behövs även uppmärksammas hur viktigt målet är för dagens samhälle säger rektorn på minoritetsförskola/flerspråkig förskola 1 och att detta kräver ett långsiktigt arbete. Förskolor bör göra språkliga kartläggningar för att få ett utgångsläge och se vilka insatser som förskolan är i behov av fortsätter hen. Vidare menar Rektor 1 att det är viktigt att det sker en uppföljning och utvärdering på förskolorna och att detta sker systematiskt:

Det är delaktighet som är nyckelordet för att skapa en samsyn (rektor på minoritetsförskola/flerspråkig förskola 1).

Rektor 1 menar att delaktighet är en förutsättning för att personal ska vara med på "tåget" samt för att det ska bli en samsyn. Detta kräver att alla i förskolan har en grund i vad målet innebär menar hen. Samsynen innefattar att personalen kan inta ett interkulturellt förhållningssätt. Rektor på minoritetsförskola/ flerspråkig förskola 2 säger:

Vi har ju ändå en grund i det interkulturella förhållningssättet som är att vi ska vara nyfikna på varandra som människor och att olikheter berikar. Det här gör att vi går in med en samsyn att vi

vill vara öppna med varandra och ge barnen de här förutsättningarna som vi kan göra i en förskola (rektor på minoritetsförskola/flerspråkig förskola 2).

Det interkulturella förhållningssättet menar rektorn hjälper personalen i arbetet med bland annat flerspråkighet. Detta styrks av flera av informanterna.

5.1.2 Det finns en osäkerhet

Trots det arbete som redan sker ute på de berörda förskolorna tycks det finnas en osäkerhet om hur målet ska arbetas med och vad som blir förskolans uppdrag. Pedagoger uttrycker att det är komplext att tolka målet från läroplanen säger kvalitetsutvecklaren med fokus språk.

Det är svårt eller näst intill omöjligt att undervisa i ett språk du inte själv kan och jag tror att det är där osäkerheten ligger. Ska vi undervisa eller ska vi uppmärksamma eller hur ska vi göra för att tillgodose det här målet? (utvecklingspedagog).

Även informanterna uttrycker att målet är komplext och att det finns en osäkerhet i vad det egentligen innebär. Logoped- verksamhetsutvecklaren säger:

Ja jag upplever att det finns en stor osäkerhet kring målet, framför allt biten med modersmål då. Vad är det vi ska göra i egentligen? Vad är det som förväntas? (logoped- verksamhetsutvecklare).

Logopeden lyfter otydligheten som finns kring arbetet med modersmålet. Samtidigt menar utvecklingsledaren med fokus på språk att målet överskuggas av att alla barn ska kunna svenska och att personal ska prata svenska. Svenska förskolors barngrupper skiljer sig åt när det kommer till flerspråkiga barn då det på vissa avdelningar kan finnas enbart svenskspråkiga barn och på andra avdelningar enbart flerspråkiga barn. Detta ger förskolorna olika möjligheter att jobba med målet och ett interkulturellt förhållningssätt säger kvalitetsutvecklaren fokus på språk:

Jag kan nästan uppleva att pedagoger i den flerspråkiga mångkulturella förskolan tycker att det är lättare att jobba med ett interkulturellt förhållningssätt än vad den som jobbar på en ren svenskspråkig förskola gör (kvalitetsutvecklare med fokus på språk).

Kvalitetsutvecklaren ser skillnad i hur pedagoger arbetar med ett interkulturellt förhållningssätt utifrån de barngrupper de har. En minoritet av informanterna upplevde dock ingen osäkerhet hos personalen gällande arbetet med målet. Rektor på minoritetsförskola/flerspråkig förskola 1 säger:

Nej, ingen osäkerhet för att vi har en dialog! Vi pratar och det här är systematiskt (rektor på minoritetsförskola/flerspråkig förskola 1).

Ovanstående citat lyfter att systematisk dialog skapar tydlighet. Rektor på minoritetsförskola/flerspråkig förskola 2 upplever att det är både och:

Alla vet, alla har hört men det gäller att få verkstad i det också. Det behövs kontinuerlig upprepning och påminnelse av vårt mål, att vi ska jobba med det här (rektor på minoritetsförskola/flerspråkig förskola 2).

Ovanstående rektorer menar att personalen kontinuerligt måste prata om målet, annars riskeras det att bli bortprioriterat.

5.1.3 Kunskap

För att kunna skapa förutsättningar för arbetslag så krävs det viss kunskap hos den ansvarige huvudmannen för uppdraget säger utvecklingspedagogen:

Man behöver alltid ha en faktagrund, något som du läst dig till, en sådan kunskapsbas att ta av. Man behöver framför allt ha en erfarenhet av att ha träffat barn med annat modersmål och vårdnadshavare till dom här barnen. Den erfarenheten är väl kanske det som är mest viktig (utvecklingspedagog).

Majoriteten av informanterna lyfter betydelsen av vetenskaplig grund som en viktig källa till kunskap hos huvudmannen. Utvecklingsledaren med fokus på språk betonar att förskolan kan göra en enorm skillnad när det kommer till barnens språkutveckling om den har kvalité och för det så krävs det kompetens. Logoped- verksamhetsutvecklaren säger:

Jag behöver ha kunskap om hur den flerspråkiga språkutvecklingen ser ut. Kunskap om att det finns mycket myter om flerspråkighet. Kunskap om socioekonomisk påverkan. Det är lätt att tillskriva flerspråkigheten problemet när barn inte utvecklar språk som förväntat, när det kanske i stället handlar om den socioekonomiska kontexten (logoped- verksamhetsutvecklare).

Logopeden lyfter att det kan finnas flera faktorer som påverkar ett barn språkutveckling och att det är något som bör tas i beaktning. All den kunskap huvudmannen besitter skall även kunna delges vidare för att stötta personalen ute på avdelningarna menar hen. Kvalitetsutvecklaren med fokus på språk säger:

Huvudmannen behöver absolut ha en kunskap om flerspråkighet och flerspråkigt arbetssätt. Jag har blivit mycket ”påklädd” i det här uppdraget. Vi behöver ju ”klä på” utåt sedan också och säkerställa att det når förskolan. Vi behöver också ha kunskap om vilka förutsättningar som behövs för att kunna möta flerspråkighet i förskolan. Vad det innebär för barnets språkutveckling för att kunna göra riktade insatser om det behövs (kvalitetsutvecklare med fokus på språk).

Kvalitetsutvecklaren visar på hur förskolans verksamhet arbetar i flera led för att tillgodose målet. Ett fåtal informanter lyfter just att det är nere på avdelningen som kompetensen behövs och att det är de som ska fyllas med kunskap snarare än hen som rektor.

Jag har mina experter och det är ju förskollärarna. Dom ska kunna mycket mer än mig. Jag ska kunna leda dom men dom ska kunna dom här detaljerna (rektor på minoritetsförskola/ flerspråkig förskola 1).

En tillit till personalen på avdelningarna och att de ges rätt kunskaper och förutsättningar att jobba med målet är viktig då det i slutändan är de som möter barnen dagligen menar rektorn. Hen säger att målet är inte bara svårt att tolka utan det är även svårt att landa i begreppet ”likvärdig förskola” kopplat till målet. Sammanfattningsvis visar analysen av intervjuerna att det är flera faktorer som påverkar förutsättningar för förskolor att arbeta språkutvecklande. Bland annat lyfter utvecklingspedagogen saker som att vart i landet man bor, storstad vs by ger olika förutsättningar, personalens erfarenhet, utbildning samt intresse och förståelse för målet påverkar. Logoped- verksamhetsutvecklare säger:

För att skapa en likvärdig utbildning behöver man satsa mer när det gäller språket på barnen som växer upp i en flerspråkig kontext, för det är där det blir knöligt för de barnen och den här socioekonomiska kontexten (logoped- verksamhetsutvecklare).

Utifrån detta menar logopeden att språket blir avgörande för att barnen ska kunna ta till sig de övriga delarna i förskolans verksamhet. Kvalitetsutvecklaren med fokus på språk resonerar kring begreppet likvärdig förskola:

Det är ju en utmaning. Det är mycket att förstå, det här med att ”vad är likvärdighet? Hur ser en likvärdig utbildning ut?” Det handlar om att möta de olika förutsättningar som råder på förskolorna. Språk är en rikedom. Det handlar om att alla barn ska nå en kunskapsutveckling, att alla barn ska ha tillgång till den (kvalitetsutvecklare med fokus på språk).

Likvärdig blir här inte samma sak som lika menar kvalitetsutvecklaren. Då barn i förskolan ska ges förutsättningar att utvecklas utifrån sin egen förmåga måste förskolan skapa förutsättningar utifrån varje enskilt barn och det är där likvärdigheten då landar säger hen. Kvalitetsutvecklaren pekar även på att likvärdighet även kan skapas genom att se över verksamhetens arbetssätt och beskriver hur all personal på områdena som hen har ansvar för, fick gå en utbildning. Alla avdelningar fick sedan en låda med grundmaterial för språkutveckling för att skapa likvärdighet i form av en språklåda. Personalen fick även utbildning i hur lådan skulle användas. Hen säger:

Vi behöver lägga en likvärdig grund i förutsättningar att utgå från. Vi behöver klä på med fortbildning för en allmänt övergripande kunskap. Sedan även göra riktade fortbildningar (kvalitetsutvecklaren).

Likvärdigheten blir utifrån barnens förmåga och vad samhället kräver och det blir förskolornas och personalens uppgift att ge barnen dessa förutsättningar vilket kräver kunskap och förståelse för målet menar kvalitetsutvecklaren.

5.1.4 Sammanfattning

Samtliga informanter ser det aktuella målet som viktigt utifrån dagens samhälle där antalet flerspråkiga barn är stort. De hänvisar till förskolans uppdrag och till de styrdokument som förskolan har och framhåller att personal i förskolan har en skyldighet att jobba med målet. Alla lyfter även på något sätt att språk och identitet hänger ihop och att språket påverkar hur delaktigt ett barn blir i förskolans verksamhet. Majoriteten av informanterna anser att målet är komplext. De menar att många inte riktigt vet vad som förväntas av dem och vad det är som blir förskolans uppdrag. De olika uppfattningarna om målet framkommer även vid sammanställningen av intervjuerna då en informant lyfter att det är barnens kommunikativa förmågor vi ska arbeta med, en annan informant menar att barnen ska ges tillgång till alla sina språk och en tredje menar att vi måste se vad begreppet ”att ge varje barn förutsättningar” innebär och att det snarare handlar om miljön och bemötandet barnen möter så att de vågar använda alla sina språk på förskolan. Det är främst arbetet med modersmålet informanterna syftar på, arbetet med svenska är mer begriplig då barn ska kunna klara sig i det svenska samhället. Det är även ett område personal i förskolan tycker sig vara kompetenta och trygga i. De informanter som är verksamma inom en minoritetsförskola har dock en delvis annan syn på målet då de inte uppfattade målet som särskilt svårt att förstå. Den ene framhöll att målet är att ”ge varje barn förutsättning” att utveckla sitt modersmål. Som jag tolkar det menar rektorn att personalens uppgift är att skapa en miljö och ett bemötande som uppmuntrar barnets eget lärande i till exempel hemmet, snarare än att arbeta direkt med modersmålet. Den andre rektorn på minoritetsförskola menade att om personalen har ständig och systematisk dialog med varandra

så skapas ingen osäkerhet om målet. Denne rektor ser som positivt att det finns utrymme att tolka målet, eftersom det ger möjlighet till flexibilitet.

Övriga informanter anser snarare att ett mål som inte är konkret, utan öppet för tolkningar kan medföra risker om det inte finns en samsyn kring målet. Slutsatsen är att samtliga menar att det som är viktigast för att kunna jobba med målet är en samsyn och en förståelse av målet och att målet därför bör diskuteras i alla förskolans led för samsyn. För att uppnå detta menar samtliga informanter att insatser och utbildning av målet krävs. Alla informanter lyfter någon form av insats som till exempel utbildning men att det ser lite olika ut vad personal i förskolan behöver stärkas i vilket även är föränderligt.

Samtliga informanter förespråkar ett interkulturellt förhållningssätt i och med det vara nyfiken och öppen som givande i bemötandet av både barn, vårdnadshavare och kollegor och att förhållningssättet också bidrar till samsyn. Några informanter säger att det är en hjälp för personalen i arbetet med flerspråkighet. Några av informanterna tycker sig även se att det är lättare för pedagoger som jobbar i mångkulturella och flerspråkiga förskolor att ha ett interkulturellt förhållningssätt än vad det är för de som jobbar på förskolor som enbart har svenska som modersmål.

För att ansvarig huvudman ska kunna ge förutsättningar till pedagoger att jobba med det aktuella målet måste det finnas kunskap hos huvudmannen själv först menar majoriteten av informanterna. Detta i form av kunskap om flerspråkighet och flerspråkiga barns språkutveckling, flerspråkigt arbetssätt och en insyn i hur det ser ut i förskolorna gällande barn och personals språk. En av informanterna menar dock att det är förskollärarna som ska äga kunskapen i hur arbetet med målet ska genomföras och att det är de som ska fortbildas. Fler lyfter även den socioekonomiska påverkan på barns språkutveckling och att det är viktigt att vara medveten om att även detta påverkar barnen. Majoriteten av informanterna menade att för att skapa förutsättningar och kunna leda andra krävs medvetenhet i flera led vilket kan ges personalen via fortbildning.

5.1.5 Analys

Analysen utifrån ramfaktorteori visar att läroplansmålet och tolkningen av det blir en ram för hur informanterna informerar och fortbildar personalen i målet (Dahllöf 1999). Om målet ses som komplext bland informanterna kommer det även att bli det för de pedagoger som de ska skapa förutsättningar för. Genom att skapa en samsyn kring målet som innefattar flera led i förskolans styrkedja kan en god grund att jobba med målet skapas. Om det i stället inte diskuteras och det ligger en viss osäkerhet i alla led så kommer det bli svårt för personalen att veta vad som förväntas av dem. Tolkning av målet och samsynen kommer påverka resultatet av det arbete som sker kring målet. För att få en samsyn krävs en förståelse av målet och detta kan ges i form av fortbildning. Fortbildning blir även det en ram där personalen kan ges olika förutsättningar till utveckling där rektorer beslutar i vad och vilka som ska utbildas. Denna ram kan se olika ut beroende på vilket behov förskolorna har. Det finns även ramar som förskolans personal inte kan påverka till exempel kommuners olika förutsättningar så som ekonomi, antalet

flerspråkiga i kommunen och olika former av resurser som finns. Sett utifrån läroplansteori så är detta mål framtaget att jobba med i förskolan då dagens samhälle kräver detta (Wahlström 2016). Sverige har även språklagen (SFS 2009:900) 14 § att förhålla sig till som säger att ”var och en som är bosatt i Sverige ska ges möjlighet att lära sig, utveckla och använda svenska” samt att ”därutöver ska den som har ett annat modersmål än de språk som anges i första stycket ska ges möjlighet att utveckla och använda sitt modersmål” vilket styrker läroplansmålet. Det är också centralt för barnens fortsatta skolgång att de ges möjligheter till en god språkutveckling både på svenska och på andra språk/modersmål. Det är även viktigt att jobba med barnens modersmål så de kan utveckla sin identitet och känna stolthet över sitt språk. Detta är ett mål som tagits fram i förskolans läroplan inom samhällsarenan då samhällets tillstånd och bild över befolkningens språkutveckling kräver en åtgärd (Wahlström 2016). Genom att målet är tolkningsbart och därav ses som komplext av många krävs det att personalen får en förståelse för målet i form av utbildning för att kunna jobba med det på ett givande sätt. Utifrån läroplansteori kan här fokuseras på informanternas egna ambitioner och engagemang rörande målet vilket kommer att påverka de ramar personalen i förskolan ges i form av förståelse för vad målet handlar om. Detta kommer i sin tur påverka hur undervisningen arrangeras och kommer att genomföras ute på förskolorna.

5.2 Kvalitetssäkrande arbetsätt

Här presenteras resultatet som besvarar frågeställningen: Vilken information och kommunikation anser huvudmannen att hen behöver för att kvalitetssäkra arbetet med läroplansmålen utifrån barn med annat modersmål än svenska? med hjälp av underrubrikerna *dokumentation och information* samt *samarbete*.

5.2.1 Dokumentation och information

För att huvudmannens ska veta vart det behövs göras insatser och vilka insatser som krävs för stunden behöver denne kommunicera med både personal på förskolans avdelningar men framför allt med rektorer. Flera av informanterna lyfter det systematiska kvalitetsarbetet som grund för att se vad som behövs arbetas med ute på de olika avdelningarna. Kvalitetsutvecklaren med fokus på språk säger:

Dels är de det systematiska kvalitetsarbeten där språket är framlyft tydligt, och med ett uttalat utvecklingsområde som vi har centralt. Kommunikation med rektorer är superviktigt för att också koppla till ökad likvärdighet. Dels genom ledningsgruppsmöten där vi också har fördjupningstillfällena. Det följer en systematik. Årlig språkkartläggning i syfte att få en samlad bild över ”hur ser språkbilden ut? Vilka förskolor har vi som har en hög flerspråkighet? Förändras den här bilden på något vis? Vart har vi de flerspråkiga pedagogerna?” (kvalitetsutvecklare med fokus på språkarbete).

Kvalitetsutvecklaren lyfter att genom olika former av dokumentation blir det tydligt vad rektorer behöver stöd för i sitt arbete med målet på förskolorna. Det blir även viktigt att dokumentation sker systematiskt och följs upp för att få en bild av hur verksamheten ser ut. Kvalitetsutvecklaren nämner även att de i personalen som har ett annat modersmål än svenska bör kartläggas för att kunna ta vara på deras språkliga kompetens. Utvecklingsledaren med fokus på språk säger:

Vi försöker hitta någon form av miniminivå som man ändå kan ha att studsa emot så vi vet att vi faktiskt stöttar de som verkligen behöver det. Det ska vara utifrån behov och att man är sugen på att gå in i något, men man kan också behöva ”knacka på dörren, hur ser det ut här?”. För att nå brädden lär vi hitta ännu bättre vägar så vi kommer till alla de frågor vi tror är betydelsefulla (utvecklingsledare med fokus på språk).

Utvecklingsledaren lyfter dokumentation över förskolors verksamhet som verktyg som visar på personalens kompetens och om vart insatser för personalgrupper bör göras för att höja all personals förståelse för målet. Hen säger även att det är viktigt att det finns en grund för samtliga pedagoger och att det är viktigt att se till att alla får den. Utvecklingsledaren menar att det finns skillnader i intresset för målet hos personalen och att det är viktigt att lyfta målet med alla oavsett. Samtliga informanter säger att det även är viktigt att möta personalen ute på avdelningarna för att samla in deras tankar och bilda sig en uppfattning om vad som behövs stöttas i.

Jag har gjort verksamhetsbesök hela våren i syfte att följa upp den här språkliga satsningen. Att plocka in pedagogernas tankar, synpunkter, upplevelser av den här centrala satsningen som sker. Det gör att jag kan göra många bredare iakttagelser. Jag skickar ut en enkät till arbetslagen och rektorer till hösten för att svara på fokuserade frågor (kvalitetsutvecklaren med fokus på språk).

Genom att ha en dialog med personalen menar kvalitetsutvecklaren ges de även de chans att lyfta tankar kring målet. Rektor på minoritetsförskola/ flerspråkig förskola 1 och 2 lyfter även att dokumentation är ett viktigt arbetsmaterial för personalen för att säkerställa sitt arbete. Det gör så att all personal kan gå tillbaka och läsa vad som sagts. Rektor 2 lyfter även plattformen Unikum att dokumentera i:

Vi använder Unikum där vi gör tydliga planeringar, det är viktigt att det är en tydlighet när man jobbar med flerspråkiga. Där i läggs också dokumentationer. Det gör att vi kan se ”gör vi det vi sa och har sagt att vi ska ha gjort? Jobbar vi mot målet? hur blev det?” Föräldrar får insyn i unikum med (rektor på minoritetsförskola/flerspråkig förskola 2).

Då förskolan ska samarbeta med hemmen är det ett sätt att ge dem insyn i verksamheten säger rektorn samtidigt som det är ett verktyg för personalen. Fler av informanterna nämner intranätet som samlingsställe av information för personalen.

Vi har en sida på vårt intranät bland annat en språksida, eller vad man ska kalla det för. Där finns lite om vilka insatser som finns, forskning som finns. Öppna föreläsningar man kan anmäla sig till (utvecklingsledare med fokus på språk).

Fasta informationskanaler gör att personal själva kan söka sin information samt delge andra avdelningar information menar utvecklingsledaren. I övrigt säger informanterna att det främst är via rektorer och under arbetsplatsträffar eller riktade insatser som information om målet ges. Då det är ett komplext mål är det av vikt att stötta personalen i detta säger Logoped-verksamhetsutvecklaren:

Förskolans uppdrag inbjuder till att man kan jobba dygnet runt så man måste hjälpa pedagoger att hitta en hållbar arbetssituation utifrån ”vad är det vi behöver fokusera på, vad är det som är viktigt? Vad behöver vi göra?” (logoped- verksamhetsutvecklare).

Huvudmannen kan här skapa ramar utifrån läroplansmålet och guida personalen till vart fokus ska läggas och vad som ska prioriteras utefter nuläget menar logopeden.

5.2.2 Samarbete

Förskolans verksamhet har samarbete på flera olika håll lyfter informanterna. Det främsta samarbetet sker på avdelningarna mellan personalen och rektorer som nämnts tidigare. Utöver det så finns även ett samarbete med specialpedagog, Bvc, utvecklingspedagog, logoped, habilitering samt vårdnadshavare. I vilken utsträckning detta sker ser lite olika ut hos informanterna.

Bvc är inkopplade och logoped, det är många i behov av hjälp. Samt specialpedagog som kan handleda personalen. Vi har även bra samverkan med habiliteringen (rektor på minoritetsförskola/ flerspråkig förskola 1).

Fler av barnen är i behov av språklig stöttning på olika sätt säger rektorn. Logoped-verksamhetsutvecklare säger:

Jag jobbat jättetätt med specialpedagog, vi är organiserade i teams tillsammans. Har lite varierande nätverksträffar med BVC. Det varierar hur det är upplagt, en del förskolor har ibland och en del inte alls (logoped- verksamhetsutvecklare).

Behovet av samarbetet och på vilket sätt detta sker med de olika organisationerna varierar hos de olika förskolorna beroende av behov säger logopeden. Samtliga informanter nämner även att det finns personal på förskolorna som på något sätt samarbetar lite närmare rektorerna för att strukturera upp arbetet med bland annat studiens mål.

Många rektorer har pedagogiska utvecklare på sina enheter med ett uppdrag, det kan se lite olika ut, en del rektorer har en pedagogisk utvecklare på heltid andra har på del av tjänst. Det är också personer som jag på olika sätt har kontakt med (kvalitetsutvecklaren med fokus på språk).

Här har även kvalitetsutvecklaren samt övriga informanter viss kontakt med pedagogiska utvecklare tillsammans med rektorer för att ta del av information för att kunna planera för verksamheterna. Ett annat viktigt samarbete som lyfts av informanterna är det som sker med vårdnadshavare i form av samtal och svarsformulär som skickas ut.

5.2.3 Sammanfattning

Samtliga informanter nämner jobbet som personalen på förskolan gör med systematiskt kvalitetsarbetet, som innefattar en språk del och som fungerar som kvalitetssäkring samt underlag för utvecklingsområden, som en viktig del för kvalitetssäkring. Arbetet med det systematiska kvalitetsarbetet lyfts på lite olika sätt av informanterna. Några pratar om det som ett arbetsmaterial för personalen där de kan skriva samt följa upp sitt arbete med målet. Några informanter menar att det systematiska kvalitetsarbetet kan ge underlag till rektorer för att använda sig av för att se vart insatser bör göras för att stötta och öka förståelsen i arbetet kring målet. I övrigt finns det skillnader i hur övriga kartläggningsmaterial används eller uteblir på förskolorna så som språkliga kartläggningar gällande både barn och personal.

Samtliga informanter träffar personalen på sina förskolor vid något tillfälle för att ta del av deras synpunkter och arbetsätt annars har alla informanter mest kontakt med rektorer för

information. Informanterna kan utifrån den information de delges, i samarbete med rektor, utveckla verksamheter utifrån vart behovet finns. Det är sedan oftast rektorerna som går ut till personalen med information via apt eller riktade insatser, några av informanterna håller i det sistnämnda. Som ansvarig för området är det bra att hjälpa till att skapa ramar så det inte blir för stort säger en informant. Samtliga informanter lyfter även att lättillgänglig information är bra för att kunna gå tillbaka och läsa och för att säkerställa att personalen gjort det som sagts. Hur detta material förvaras och vad som finns tillgängligt ser dock olika ut. Det framkommer att det även förekommer samarbete och informationsbyte som bland annat med BVC, specialpedagog, utvecklingspedagoger, logoped, habilitering samt vårdnadshavare vilket ser olika ut hos de olika informanternas områden beroende på behov och tillgång till dessa samt att vissa har större nätverk än andra när det kommer till ovanstående samarbeten.

5.2.4 Analys

Analysen visar betydelsen av muntlig kommunikation mellan personalen och rektorer på förskolorna samt samarbetet med berörda informanter där både muntlig och skriftlig information delas för att bidra till kunskap om förskolans nuläge och synliggöra utvecklingsbehov. Utifrån ramfaktorteori kan kommunikation bidra till information som blir ramar vilket påverkar den kunskapsinsikt informanterna ges för att skapa bra förutsättningar för personalen att utveckla sitt arbete kring målet (Lundgren 1999). Här innebär kommunikation och information en tydlighet för att skapa möjligheter för gemensam förståelse kring utmaningar och möjligheter. Är informationen som ges tydlig och bred samt att det finns en kontinuerlig kommunikation så blir det lättare för informanterna att se vart behovet finns. Är det däremot otydlig och lite information på grund av bristfällig eller utebliven kommunikation är det inte säkert att personalen ges det stöd som de är i behov av. Vilken information som framkommer i kommunikationen kommer att påverka kommande processer i framtida arbeten med målet. Kommunikation som ram kan styras av en insikt om hur viktigt det är med information mellan förskolans personal och uppåtgående led. Ramar som är svårare att styra är den kommunikation och information som sker mellan andra organisationer som till exempel BVC som i sin tur har sina ramar att förhålla sig till i sin organisation. Detta kräver ett systematiskt samarbete. Utifrån den dokumentation som görs i förskolor sett utifrån läroplansteori samt i kommunikation med personal, kan informanterna hjälpa till att utvärdera de strategier som används. Det kan även bli tydligt vad förskolor har för utvecklingsbehov. Detta kan i sin tur på sikt leda till en revidering av förskolans läroplan om förskolans nuvarande styrdokument tycks missa något som anses som viktig kunskap (Wahlström 2016). Utifrån den lokala skol- och klassrumsarenan synliggörs hur personalen utför sin undervisning i förhållande till läroplansmålet (Wahlström 2016). Personalens tolkningar samt transformeringar av målet kommer att påverka hur undervisningen organiseras och bedrivs vilket kommer att påverka senare utvärdering och kommande utvecklingsområden. Informanterna lyfter olika givande metoder och arbetssätt som används ute på förskolorna, bland annat TAKK (tecken som stöd), bildstöd och ord på barnens modersmål. Då många förskolor saknar språkliga resurser i form av modersmålsstödjare eller personal som behärskar barnens alla språk har andra vägar att stödja flerspråkiga barns språkutveckling hittats.

5.3 Organisation av förskolans resurser

Här presenteras resultatet som besvarar frågeställningen: Hur organiserar och fördelar huvudmannen resurser i förskolans verksamhet för att tillgodose läroplanens mål gällande flerspråkiga barns språkutveckling? med hjälp av underrubrikerna *förskolan i förändring* samt *strategier för ökad delaktighet och inkludering*.

5.3.1 Förskolan i förändring

Samhället är ständigt i förändring och därmed behöver även förskolans organisation vara det. Utifrån ett samhällsperspektiv ska förskolan skapa förutsättningar för flerspråkiga barn att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål. Med förändringar kommer även utvecklingsbehov i förskolans organisation. Fler av informanterna menar att mer utbildning och förståelse för målet krävs.

Att alla som behöver få utbildning i flerspråkighet och andraspråksutveckling. Det interkulturella mm. Jag tänker att det interkulturella perspektivet måste finnas med. Det ska inte vara valbart utan det måste finnas med (utvecklingsledare med fokus på språk).

Utvecklingsledaren lyfter ett interkulturellt förhållningsätt som en självklar grund i arbetet med det aktuella målet. Även logoped- verksamhetsutvecklaren anser detta samt att det även krävs ett förtydligande i vad målet innebär. Detta för att personal inte ska bortprioritera det för att det är för abstrakt och för ogripbart säger verksamhetsutvecklaren. Rektor på minoritetsförskola/ flerspråkig förskola 1 säger att hen:

Skulle kunna önska att majoriteten var förskollärare för att säkerställa att kunskapsmässigt kan jag förvänta mig mer (rektor på minoritetsförskola/flerspråkig förskola 1).

Att besitta relevanta kunskaper blir väsentligt för att jobba med målet menar rektorn. Det krävs även att målet förstås på högre nivå så beslutsfattare kan skapa förutsättningar för förskolor att tillgodose målet och skapa de förutsättningar i till exempel personalfrågor som krävs säger utvecklingspedagogen:

Det krävs väl kanske framför allt att de högre upp, politiker och skolchefer ser hur bristfälligt det är. Att vi inte har några modersmålspedagoger, vi har inget stöd för det i förskolan. Det här är något vi ska klara av själva vilket vi ju inte har utbildning till. Det krävs att det tas större ansvar först och främst högre upp (utvecklingspedagog).

Personalen behöver mer förståelse och stöttning uppifrån menar utvecklingspedagogen samtidigt som hen även menar att ett eget ansvar hos förskolans personal krävs:

Sedan handlar det om en fråga för varje individ i förskolan, vi måste jobba med vårt förhållningssätt först och främst för det är på den nivån vi kan förändra just nu. De här större bitarna har vi i förskolan ingen möjlighet att förändra mer än att informera om att ”vi behöver det här och det här” (utvecklingspedagog).

Det finns faktorer personalen inte kan påverka men det finns även sådant de kan styra över och därför bör fokus läggas där säger utvecklingspedagogen. En sak som utvecklingsledaren med fokus på språk lyfter som viktigt att utveckla för samhället är:

Förändringar som behövs göras är att fånga in de barn som inte ens går på förskolan (utvecklingsledare med fokus på språk).

Utvecklingsledaren säger att det finns barn som inte alls går i förskolan och således ”missar” målet helt. Samtliga informanter lyfter även stora barngrupper som ett problem då de menar att personal har svårt att möta varje barn. Några av informanterna önskar även att det skulle finnas modersmålsstödjare eller att hitta ett system för att ta vara på personals språkliga resurser matchat till behoven barnen har.

5.3.2 Strategier för ökad delaktighet och inkludering

Då språkkunskaper bidrar till delaktighet och inkludering är det viktigt att förskolan utformar strategier och arbetssätt som bidrar till detta säger logoped- verksamhetsutvecklare:

Det ser också väldigt olika ut. Finns gemensam språkstrategi över staden. Det finns dokument som många andra är mer eller mindre levande (logoped- verksamhetsutvecklare).

Logopeden säger sig även se en mer uppstyrd strategi på ställen med mellanledare, tex förste förskollärare för då finns det någon som kan stötta rektorn i det ansvaret. Hen menar att det annars blir lätt att det stannar i en föreläsning om till exempel interkulturellt förhållningssätt ”och nu ska vi jobba med det”. Det behövs någon som tar ansvar för uppföljning som är en del i det ordinarie på något sätt men hen. Kvalitetsutvecklaren med fokus på språk säger att det är viktigt att ”klä på” all personal så mycket som möjligt och att det görs riktade insatser med riktade handlingsplaner och att nyanställd personal utbildas eftersom så alla får samma grund. Hen säger att detta måste få ta tid och är en mångårig satsning.

Utifrån ett interkulturellt förhållningssätt säger kvalitetsutvecklaren med fokus på språk:

Hur vi jobbar interkulturellt blir olika beroende på vad vi möter för barn, eller vad vi har för förutsättningar. Jag kan nästan uppleva att pedagoger i den flerspråkiga mångkulturella förskolan tycker att det är lättare att jobba med ett interkulturellt förhållningssätt än vad den som jobbar på en ren svenskspråkig förskola gör. Jag kan också uppleva att det finns en brist i förståelsen begreppet interkulturalitet i båda typerna av förskola (kvalitetsutvecklare med fokus på språk).

Kvalitetsutvecklaren menar att ett interkulturellt förhållningssätt inte är helt lätt att använda sig utav för alla och att det inte heller är helt etablerat i förskolorna samt att personal inte heller förstår begreppet. Utvecklingsledaren med fokus på språk säger:

Jag jobbar mycket med att vi ska få med det interkulturella perspektivet i utbildningsinsatser för då når vi både identiteten och att det finns många olika modersmål och att man är nyfiken på dem (utvecklingsledare med fokus på språk).

Utvecklingsledaren menar att personalen även behöver utbildas i vad det interkulturella perspektivet innebär. Kvalitetsutvecklaren med fokus på språk ger ett exempel på hur det jobbat kring det interkulturella förhållningssättet.

Det möjliggjordes för alla rektorer att skicka personal på en interkulturell konferens. Fler rektorer var skeptiska till ”vad sjutton, det här har vi redan jobbat med, hur länge ska vi jobba hålla på med det?” Ja, alltid! Det är så vår framtid kommer att se ut. Sedan hade man en halvdag kopplat till interkulturalitet där de jobbade kring detta. Det som generellt är en

utmaning är ju "huret" hur arbetar man med ett interkulturellt förhållningssätt?
(kvalitetsutvecklare med fokus på språk)

Citatet visar att det kan finnas en okunskap om det interkulturella förhållningssättet inte bara hos personalen utan även bland rektorer. Kvalitetsutvecklaren med fokus på språk tillägger:

Att se hur språket är en förutsättning för hela barnet, hela individens utveckling. Både kunskapsmässigt, känslomässigt, och socialt. Språket är en nyckel till allt det andra!
(kvalitetsutvecklare med fokus på språk).

Genom att personal i förskolan förstår vikten av ett interkulturellt förhållningssätt kan de skapa förutsättningar för barnen till delaktighet och inkludering på förskolan menar kvalitetsutvecklaren.

En strategi som lyfts för att stötta arbetet med flerspråkiga barn är att se över personalens språkkunskaper. Både Rektor på minoritetsförskola/ flerspråkig förskola 1 och 2 berättar att på deras minoritetsförskolor pratar all personal barnens språk för att barnen ska få utveckla minoritetsspråket. På de flerspråkiga avdelningarna finns inte samma förutsättningar säger de. Det är inte heller lätt att flytta på personal säger kvalitetsutvecklaren med fokus på språk:

Pedagogerna flyttar inte på sig av den anledning att "oj, nu pratar man mycket tigrinja på den här förskolan, vi behöver flytta en pedagogisk resurs dit!" Här finns det mycket att göra
(kvalitetsutvecklare med fokus på språk).

Kvalitetsutvecklaren menar att personalen sätter sig emot att flytta runt till olika förskolor. Utvecklingsledaren med fokus på språk berättar:

Det fanns en intention som man provade, att man var anställd i staden och flyttades dit man behövdes. Det fungerade ej, människor vill ej flytta på det sättet. Man vill jobba där man bor. Man tappade i det här massa kompetens, personal flyttade till andra kommuner
(utvecklingsledare med fokus på språk).

Personalen vill inte behöva anpassa sig utefter barngruppens språkliga behov säger utvecklingsledaren. En annan sak som framkommer i intervjuerna är att förskolan inte heller enbart kan se till personalens språkliga kompetens, utvecklingsledaren säger:

Det gäller att vidareutbilda personal, skicka i väg flerspråkig personal på utbildning om uppdraget (utvecklingsledare med fokus på språk).

Utvecklingsledaren berättar att de använt en pedagog mycket på grund av dennes språkkunskaper och fungerade som språklig resurs i verksamheten. Denne hade däremot svårt att vara i barngrupp i på grund av bristande kunskaper i förskolans arbete. Logoped-verksamhetsutvecklaren trycker också på att all personal behöver utbildas men kan dock se svårigheter här:

Det finns ganska många interna fortbildningsmöjligheter. Jag jobbar mycket med att fortbilda och att stötta i utveckling på många sätt. Teoretiskt finns det möjligheter, det svåra är att frigöra tid för personalen och gå ifrån barngruppen. Möjligheten ser bättre ut på papper än i verkligheten, tex vid sjuka kollegor och inga vikarier (logoped- verksamhetsutvecklare).

Teori och praktik går inte alltid ihop menar logopeden. Samtidigt säger hen sig uppleva att flerspråkig personals kompetens inte tas tillvara på i den utsträckning som det skulle kunna göra. Hen menar att det ligger mycket på pedagogerna i dag och tror att det skulle behöva bli mer styrt. Flera informanter lyfter dock att det inte alltid finns personal med kunskap om alla aktuella barns språk. Man får då ta vara på de språk som finns att tillgå. Utvecklingspedagogen säger:

I vårt framtagna dokument om interkulturellt arbete på förskolan står det att vi ska ta vara på flerspråkig personals kompetens, använda oss av flerspråkig kompetens vid inskolning till exempel och som tolk. Det ger trygghet för både oss och barn och vårdnadshavare. Ser det som en jättetillgång (utvecklingspedagog).

Utvecklingspedagogen menar att det finns dokument som personalen ska förhålla sig till i arbetet med flerspråkighet.

Vidare framkommer det hos samtliga informanter att det inte heller någon tanke vid placering av barn, varken utifrån barn/personal med samma modersmål eller att blanda flerspråkiga barn med helt svenskspråkiga barn kvalitetsutvecklaren med fokus på språk säger:

Det finns ingen styrning utav placeringar utan mer efter föräldrars önskemål. De flesta söker efter närhetsprincipen (kvalitetsutvecklare med fokus på språk).

Barngrupperna blir som dom blir och vårdnadshavare bestämmer vart det vill placera sina barn och det är inget som de kan styra över menar kvalitetsutvecklaren.

Samtliga informanter berättar att förskolorna använder sig av konkreta strategier för att öka barnens delaktighet och inkludering. Här tycks informanterna vara överens om att TAKK, bildstöd, Polygutt, interkulturellt förhållningssätt och ordlistor på barnens modersmål är strategier som är givande på förskolorna. Några lyfter även konkret material som nödvändigt för ökad förståelse hos barnen.

Utifrån Vetenskapsrådets fyra punkter för att bidra till en likvärdig förskola relaterat till det aktuella målet svarar utvecklingspedagogen:

Extremt viktiga punkter som ingår i ett interkulturellt förhållningssätt. Om du har kunskap i språkutveckling över lag och modersmål, flerspråkighet, barns identitetsskapande via sitt språk, om du har kunskap i det och intresset och, ja, en god grund i det, då förstår du att de här fyra bitarna behövs. Men har du inte det så tror jag det är jättelätt att man faller mellan stolarna där (utvecklingspedagog).

Utvecklingspedagogen lyfter att det viktigt att förskolans personal har rätt kunskaper för att kunna ge barnen bra förutsättningar för sin språkutveckling. Kvalitetsutvecklaren med fokus på språk säger:

Förskolan har det kompensatoriska uppdraget att utveckla det svenska språket. Men det vet vi ju att utvecklas bäst om barnet har tillgång till sina andra språk och där är samarbete med vårdnadshavare jätteviktigt (kvalitetsutvecklare med fokus på språk).

Kvalitetsutvecklaren lyfter samarbetet med barnens vårdnadshavare som viktigt i arbetet med språkutveckling. Hen tillägger dock att samarbete med hemmet är en utvecklingsfråga där vårdnadshavare bör ges en större insikt i förskolans uppdrag. Logoped- verksamhetsutvecklare har liknande tankar och säger:

Jag tänker att alla punkter är väldigt relevanta utifrån målet, för att man behöver ha alla dom här bitarna för att kunna jobba mot målet. Det är bitar där man känner att man inte är i hamn, som alltid kan bli bättre och utvecklas (logoped- verksamhetsutvecklare).

Logopeden ser punkterna som viktiga utvecklingsområden i arbetet med språkutveckling. När det kommer till vårdnadshavare lyfter logopeden att det kan vara problematiskt att få till ett samarbete ibland.

Vi är tex skyldiga att samverka med vårdnadshavare men de är inte skyldiga på samma sätt. Det är inget man äger själv på förskolan, man kan bara göra sin del i det (logoped- verksamhetsutvecklare).

Logopeden menar att personalen i förskolan bör fokusera på vad de kan påverka gällande samarbetet med vårdnadshavare och se sin del i det hela i stället för att se det som inte blir som de tänkt sig.

5.3.4 Sammanfattning

Samhället förändras ständigt och förskolan måste anpassa sig därefter och förändring innebär utvecklingsbehov. Samtliga informanter lyfter utbildning och ökad förståelse för målet för att arbeta med uppdraget. Här skiljer sig informanternas åsikter om vad som behövs för att skapa förutsättningar att arbeta med målet i förskolan. Någon önskar mer kompetens i form av fler förskollärare på avdelningarna för att kunna ha högre förväntningar på arbetslaget. Några andra menar att det krävs även att personal högre upp i styrkedjan har en förståelse för målet för att kunna skapa förutsättningar på förskolor. Dock krävs även ett eget ansvar hos personalen och att fokus läggs på det som de faktiskt kan så som det egna förhållningssättet menar en av informanterna. Det framkommer bland informanterna att då det kommer till utbildning av personal krävs det att någon ansvarar och har uppföljning för att säkerställa att utbildningen gett den effekt som önskats säger en av informanterna. Samtliga menar att personalen är i behov av riktade insatser och dessa måste ges tid och ses som ett långsiktigt arbete. En informant upplever att de pedagoger som jobbar på flerspråkig förskola har lättare att jobba utifrån ett interkulturellt förhållningssätt än de som jobbar på en helt svensk förskola har. Flera informanter menar att ett interkulturellt förhållningssätt bidrar till delaktighet och inkludering för barnen på förskolan och att det är viktigt att sträva mot detta arbetssätt. En annan strategi som nämns är att ta vara på personalens språkkunskaper. Dock finns det inte personal som kan stötta alla barnens språk på samtliga informanters flerspråkiga förskolor. Det är enbart de informanter som jobbar på minoritetsförskolor som har dessa förutsättningar vilket hänger samman med de nationella minoritetsspråkens status (SFS 2009:600). Försök har dock gjorts genom att flytta på personal på vissa områden men inte fungerat. En informant menar att organisationen av flerspråkig personal skulle kunna tas till vara på bättre men det bör utföras av högre ledning och inte av personalen på avdelningarna. En informants tankar skiljer sig här

och menar att det inte går att lägga allt på den språkliga kompetensen. Det krävs även andra kunskaper så som en förståelse för förskolans uppdrag.

När det kommer till placering av barn så säger samtliga informanter att det inte finns någon tanke utifrån barnens modersmål, varken i hur språken blir i barngruppen eller vilka språk personalen pratar på avdelningarna. Här tar samtliga förskolor hänsyn till närhetsprincipen och vårdnadshavares önskemål. Ytterligare arbetssätt som förespråkas och som samtliga informanter lyfter är TAKK, bildstöd, Polyglutt och ordlistor på barnens modersmål.

Ett nära samarbete med hemmet är viktigt för att bidra till delaktighet hos barnen och för att personalen ska kunna ge en förståelse för förskolans uppdrag till vårdnadshavare lyfter en informant. Det kan dock vara svårt, menar en annan, då vi har skyldighet att samverka med vårdnadshavare men de har inte samma skyldighet tillbaka.

5.3.5 Analys

Analysen visar att personalens förståelse för målet blir en ram. Genom processer så som fortbildning i syfte till ökad förståelse hos personalen kan kommande resultat påverkas och dessa kunskaper blir då de nya ramarna för personalen att förhålla sig till (Dahllöf 1999). Det är även av vikt att fokusera på de ramar som kan förändras i stället för på de yttre ramar som personalen inte rör på (ibid). Utifrån detta blir även den enskilde personalens professionsansvar en ram som denne själv ansvarar för att utveckla och förändra vilket uttrycks av informanter i studien. De riktade insatserna som informanter nämner skulle kunna ses som bestämda förutsättningar lika som det som Broady (1999) beskriver och som lyfts i studiens teoretiska ramverk som används för att besvara bestämda frågor. Detta ses som nödvändigt för ökad samsyn menar informanter och att en samsyn av målet hos personalen krävs för att kunna ändra på resultatet och ramarna kring det.

Analysen framhäver att material så som TAKK, bildstöd och ord på barnens modersmål blir ramar för personalens arbetssätt som både kan bidra till ökat arbete med målet eller begränsa det beroende på förståelse för metodernas användning och syfte. Utifrån detta blir personal i förskolans syn på barns delaktighet och inkludering även en ram som kommer att påverka processer och resultat åt ena eller andra hållet. Det kommer även skapa förutsättningar eller begränsningar för barns deltagande. Även personalens språkliga kompetens utgör en ram. Resultatet visar att de informanter som har personal som kan stötta barns modersmål ser målet som mindre komplext än de som inte kan ge stöttning i modersmål. Det framkommer även att vissa av informanterna önskar mer styrning ovanifrån hur personalens kompetens skall tas vara på. Detta kan ses som en yttre ram som blir svårare att ändra på, det kan dock utifrån ett läroplansperspektiv ses som ett utvecklingsområde som behövs ses över för att i framtiden till exempel tillskriva förskolans organisation dessa krav på personalen.

I analysen framkommer det att det finns förskolor som använder sig av personal som talar barnens alla språk, så som minoritetsförskolor där målet är att barnens ska få utveckla sitt minoritetsspråk. Det framkommer även att flerspråkiga förskolor inte har samma möjlighet. Den språkliga kompetensen blir således en ram för vilka möjligheter barnen ges att utveckla

alla sina språk. Här blir även språklagen (SFS 2009:600) en ram där lagen om minoritetsspråk getts en annan status till de nationella minoritetsspråken till skillnad från vad som tillskrivs språklagen gällande ett annat modersmål.

Det framkommer i resultatet att förskolans organisation inte styr över vart barn placeras ute på förskolor utan det är vårdnadshavare som bestämmer detta. Vårdnadshavare har i sin tur olika insikt i vad förskolan ska bidra till och väljer snarare den förskola som ligger närmast hemmet. Detta kommer att påverka barngruppernas sammansättningar samt antal flerspråkiga barn som tilldelas varje enskild förskola vilket blir en ram att förhålla sig till för personalen som påverkar arbetssättet. Analys utifrån läroplansteori visar att sett från den konkreta styrnings- och läroplansarenan önskar informanterna tydligare riktlinjer för målet för att guida personalen mer i vad uppdraget innebär för att ge en förståelse för hur de kan arbeta med målet i barngruppen (Wahlström 2016). Denna förståelse kommer sin tur sett ifrån den lokala skol- och klassrumsarenan påverka personalens sätt att jobba med till exempel de olika metoderna så som blidstöd och TAKK vilket kommer att påverka barns delaktighet och inkludering av förskolans undervisning positivt eller mindre givande.

6 Diskussion

Studiens syfte är att bidra med kunskap om hur huvudmän organiserar och skapar möjligheter för att arbeta med flerspråkiga barns språkutveckling och förskolans uppdrag att ge varje barn förutsättningar att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål utifrån huvudmannens perspektiv. Mer specifikt riktas fokus mot förskolans uppdrag att ge varje barn förutsättningar att utveckla både det svenska språket och dess modersmål utifrån huvudmannens perspektiv. I resultatdelen besvarades de tre frågeställningarna: Hur tolkar huvudmannen målet att förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla ”både det svenska språket och sitt modersmål, om barnet har ett annat modersmål än svenska”, vilken information och kommunikation anser huvudmannen att hen behöver för att kvalitetssäkra arbetet med läroplansmålet utifrån flerspråkiga barn svenska och hur organiserar och fördelar huvudmannen resurser i förskolans verksamhet för att tillgodose läroplanens mål gällande flerspråkiga barns språkutveckling? I denna del kommer studiens resultat att diskuteras utifrån de tre frågeställningarna kopplat till tidigare forskning följt av slutsatser samt förslag på vidare forskning.

Resultaten visar på att det finns skilda uppfattningar om vad som är förskolans uppdrag gällande målet vilket leder till olikheter i förskolors arbetssätt. Det som framträder som mest komplext är hur förskolan konkret ska arbeta med att stödja barnens utveckling av modersmål. Studiens informanter ställer sig frågande inför om personalen i förskolan ska undervisa i modersmål eller ska modersmål uppmärksammas. Läroplanen för förskolan lyfter att undervisning i förskolan ska bedrivas utefter målen men lämnar företräde för tolkningar (Skolverket 2018). Även Straszer & Roséns (2020) lyfter målet som komplext då ”sitt modersmål” kan vara mer avancerat än vad läroplanen visar då detta kan innefatta att barn till exempel kan ha fler än ett modersmål, varav svenska kan utgöra ett av språken. När det kommer till att undervisa i det svenska språket uppfattas dock uppdraget mycket tydligare enligt informanterna. Informanter lyfter att tolkningsförmånen kan ses som problematiskt bland personalen vilket då innebär att

det kan finnas en risk för att andra mål prioriteras och ges mer fokus framför detta då de känner sig för osäkra i hur de ska arbeta med det aktuella målet. Denna osäkerhet styrks även av tidigare forskning där Larsson & Björk-Willén (2020) menar att det krävs diskussion om hur arbetet med målet ska bli pedagogisk praktik och att det inte pratas om de utmaningar som finns i mötet mellan olika kulturer och språk i förskolan vilket hämmat förskolans utveckling. I och med detta visar resultaten att det blir viktigt att det finns en samsyn gällande målet i vad som förväntas av personalen för att sedan kunna ta fram hur de ska jobba med målet i barngruppen. Här behöver personalen ges relevant stöttning och bryta ner begrepp som till exempel interkulturellt förhållningssätt, som förespråkas av samtliga informanter, för att få en djupare förståelse av innebörden.

Utifrån resultatet finns det skilda meningar om vem som ska äga kompetensen där somliga hävdar att det är personalen som jobbar i barngruppen som ska vara de mest kompetenta medan somliga menar att kompetens bör finnas i hela styrkedjan för förskolans verksamhet för att skapa så goda förutsättningar som möjligt. I resultatet lyfts även personalens egenansvar att ta till sig den information som förskolan sänder ut då det är den delen personalen själv kan påverka. Studien visar även på rektorers ansvar att fortbilda personalen och att det ser olika ut beroende på vad rektorer ser för utvecklingsbehov samt vad de väljer att prioritera.

Informanterna lyfter sin insyn i verksamheten genom besök ute på avdelningar och kontakt med både personal men främst med rektorer vilket blir andrahandsinformation och tolkningar av hur rektorn ser på personalens kompetens. En infallsvinkel som samtliga informanter lyfter är det systematiska kvalitetsarbetet. Utifrån detta skapar informanterna, i samråd med rektorer, fortbildning utifrån det behov som synliggörs i dokumentet. Några informanter lyfter även dokumentation och kartläggning över modersmålen på förskolorna vilket var dokument som inte nämndes av alla informanter. Detta skulle kunna tyda på bristande dokumentation vilket stämmer överens med Håkansson (2016) studie som visade på bristande kunskaper både hos personal och chefer i hur och vad som bör dokumenteras samt att dokumentation ser olika ut över förskolor. Utifrån detta lyfter Larsson & Björk-Willén (2020) samt Lagers (2015) hur mallar använd som inte är ämnade för förskolans verksamhet och att det bidrar till missvisande resultat att utgå från för dem som ska ta del av underlaget högre upp i styrkedjan. Detta leder i sin tur till att informanternas insikt i vad som behövs stärkas i förskolan kan bli bristfällig. Här menar även Lager (2015) att det skapas olika förutsättningar beroende på huvudmäns tolkning av vad kvalitet innebär. Här blir vikten av att rätt information når informanterna tydlig samt avgörande för vilka förutsättningar informanterna kan ge förskolorna. Samtliga informanter nämner samarbeten med utomstående organisationer så som BVC, logoped och habilitering men det blir tydligt att det varierar i vilken grad och varför vilket bidrar till olika förutsättningar för stöttning för både barn och personal. Även detta skulle kunna bero på bristfällig dokumentation som inte synliggör behovet av samarbetet med ovanstående.

Enbart de förskolor med minoritetsspråk och som har de förutsättningar som krävs för att stötta barns modersmål i form av personal med samma modersmål lyfte fördelar med tolkningsmöjligheten av målet. De menade att det öppnar upp för personalen att jobba med

målet på olika sätt utifrån rådande barngrupp. Detta skulle kunna bero på den förskjutning i förskolans läroplaner som Straszer & Rosén (2020) kunde se i sin studie där nuvarande läroplan fokuserar på språklig mångfald genom de nationella minoritetsspråken. På minoritetsförskolorna ges förutsättningar i form av pedagoger som använder sig av samma minoritetsspråk som barnen på förskolorna. Dessa informanter jobbade även med flerspråkiga förskolor men såg inte något problem där heller i arbetet med målet så länge det fanns en samsyn bland personalen.

Flera av informanterna pratade om att organisera flerspråkig personal på ett bättre sätt för att ta vara på deras kompetens. En informant menade dock att det inte går att lägga allt på den språkliga kompetensen. Det krävs även andra kunskaper så som en förståelse för förskolans uppdrag. Detta styrks även av Larsson & Björk-Willén (2020) som menar att det inte går att ha enbart modersmålsstödjare vid enstaka tillfällen utan att det bör vara någon som är på avdelningen hela tiden och då kan kompetensen inte vara enbart språket vilket även styrks av Skans (2011). Här visar Skans (2011) studie att barngruppen och personalens sammansättning kommer att påverka vilka förutsättningar som ges att arbeta med barnens modersmål som vi inte kan påverka. Kopplat till detta lyfte en informant att de provar organisera personal utefter språkliga behov på förskolor vilket resulterade i att personal sa upp sig då de inte ville flytta runt eller åka för långt bort från sin bostad. Skans (2011) menar att dessa frågor bör diskuteras på förvaltningsnivå för att se hur det kan skapa förutsättningar för förskolan att jobba interkulturellt vilket även informanter i studien lyfter. Vårdnadshavare har möjlighet att välja förskola för barnet och många väljer utifrån närhetsprincipen vilket samtliga informanter vittnar om. Larsson och Björk-Willén (2020) menar att samhällsbyggnaden och segregationen blir en bidragande faktor till hur förskolor ser ut och att det påverkar barngruppers sammansättning. Detta innebär att förskolans förutsättningar läggs i vårdnadshavares händer där fler av dessa inte har någon insikt i förskolans arbete.

En informant lyfter att språket är så mycket mer än ord då det även bidrar till identitetsskapande, delaktighet och inkludering hos barnen, vilket blir komplext då personal inte kan stötta alla barn i detta. Detta såg även Skans (2011) i sin studie där skillnaden i barnens förståelse och delaktighet påverkades då det fanns personal som kunde stötta på barnens modersmål. Han kunde även se att personal som lärt sig enstaka ord på barnens modersmål även kunde bidra till barns delaktighet. Detta är en strategi som samtliga informanter för studien även lyfter som givande. Dock kan även detta ses som svårt då personalen uttrycker att det kan vara svårt med uttal samt att ta reda på vad ord är på olika modersmål. Detta problem uttrycktes även i Fredriksson och Lindgren Eneflos (2019) studie där personalen blev osäkra på vad det var de förmedlade ut i barngruppen när det lyssnade till olika sånger med hjälp av digitala verktyg. Detta skulle även kunna bli ett dilemma även om personalen tar hjälp av vårdnadshavare då det kan vara olika normer och värden som möts och vårdnadshavare saknar insikt i vad förskolan ska jobba utifrån. Andra strategier som lyfts som givande i studien är att arbeta med bildstöd, TAKK, Polyglutt samt att ha ett interkulturellt förhållningssätt. Detta kräver även det en förståelse för hur och varför metoder används för att det ska bidra till delaktighet och inkludering för flerspråkiga barn. En av informanterna menar att ett interkulturellt

förhållningssätt inte borde vara något som är valbart i förskolan utan ett krav. I och med detta behövs en förståelse för vad begreppet innebär och även här en samsyn hos personalen. Förhållningssättet är således inte helt lätt att använda och för en del svårbegriplig. Här menar en av informanterna att Vetenskapsrådets (2015) fyra punkter som nämns i inledningen sammanfattar allt vad ett interkulturellt förhållningssätt innebär. Här lyfts vikten av att involvera vårdnadshavare så att de även ges en förståelse för förskolans arbete och då kan stödja barns språkutveckling på hemmaplan. De pekar även på vikten av personalens kompetens och att arbetet vilar på vetenskaplig grund. De lyfter ett interkulturellt förhållningssätt i mötet med både barn och vårdnadshavare för att kunna bemöta olika behov utifrån en nyfikenhet och förståelse för olikheter vilket bidrar till pedagogiska och sociala relationer mellan personalen, barnen och vårdnadshavare. Vetenskapsrådet menar att dessa punkter behövs för att bidra till en likvärdig förskola. Detta gör det relevant att veta vad ett interkulturellt förhållningssätt innebär. Kopplat till ovanstående såg Larsson och Björk-Willén (2020) i sin studie att ett språkutvecklande arbetssätt mer handlar om ett förhållningssätt än om specifika arbetssätt och metoder. En förståelse för interkulturellt förhållningssätt skulle kunna bidra till ökad förståelse för det aktuella målet då det bidrar till ökad förståelse för både barn och vårdnadshavare.

En informant lyfter att de nära samarbetet, som Skolverket (2018) lyfter att förskolan ska ha med vårdnadshavare, kan bli ett dilemma då vårdnadshavare inte har samma skyldighet att samarbeta med förskolans personal. Detta ses dock av samtliga som extra viktigt då det kommer till arbetet med barnens modersmål då det är vårdnadshavarna som har kompetensen i sitt/sina språk och om sitt barn. Dock menar några av informanterna att detta inte alltid är lätt och syftar i och med detta till både den språkliga kompetensen hos vårdnadshavare samt socioekonomisk status. Detta kan styrkas av både Vetenskapsrådets (2015) studie som även lyfte de kulturella skillnader som bidragande faktorer till att samarbetet brister samt av Fredriksson och Lindgren Eneflös (2019) studie. Däremot kunde Delblancs (2022) se att en tydlig kommunikation och att involvera vårdnadshavare i förskolans arbete bidrog till både ökad delaktighet för så väl barn som vårdnadshavare. Studien visade även på en ökad förståelse mellan förskollärare och vårdnadshavare. Informanterna har sett att ett interkulturellt förhållningssätt i möte med vårdnadshavare och barn underlättar. Även Larsson och Björk-Willén lyfter att ett förhållningssätt är viktigare i ett språkutvecklande arbetssätt än specifika arbetssätt och metoder. I mötet med vårdnadshavare kan här tänkas att det krävs en tydlig kommunikation och ett engagemang från personalen i förskolan för att fånga upp samtliga vårdnadshavare. Genom att ha en insikt i det egna förhållningssättet öppnar detta upp för olikheter som bidrar till ökad förståelse hos personalen.

Samhället är i ständig förändring och förskolan förändras utifrån hur samhället ser ut. Informanterna i studien lyfter den bristande översikt som finns över både barns och personals språkliga bakgrund vilket gör att de språkliga resurserna som finns inom en förskolas verksamhet inte används fullt ut vilket även Larsson & Björk-Willéns (2020) lyfter. Här menar Vetenskapsrådet (2015) att förskolor av god kvalitet är viktigt för att skapa bra förutsättningar för alla barn och att förskolan kan hjälpa till att jämna ut skillnaderna som finns i samhället. Däremot om förskolan inte håller kvalitén kan den i stället bidra till att öka de sociala klyftorna

i samhället. Då förskolans uppdrag är föränderligt kan det innebära att själva organisationen även måste förändras för att möta samhällets krav för att förskolan ska hålla god kvalitet. Detta skulle kunna innebära att ett större mandat hos rektorer att placera ut anställda efter kompetens blir aktuellt. Om några år kan det tänkas att fler förskolor har mer utbildad personal med annat modersmål då nuvarande generation flerspråkiga barn växer upp med den svenska förskolans normer och värden. Detta bidrar förhoppningsvis till att skapa en mer likvärdig förskola för alla barn. Detta förutsätter att personalen i förskolan i dag ges möjlighet samt hittar och tar vara på framgångsrika metoder för att nå fram till dessa barn i dag.

Slutligen visar studiens teoretiska ramverk att informanternas tolkningar av målet påverkar vilka förutsättningar som ges verksamheten i arbetet med flerspråkiga barns språkutveckling och vilket stöd som ges till personalen. Det visar i sin tur att även signaler från personalen blir ramar som påverkar informanternas tolkningar av de vad de behöver ge stöttning i. Utifrån ovanstående blir en samsyn mellan informanterna och förskolans personal viktigt för att rama in vad det är som förväntas av personalen i arbetet med det specifika målet och för att synliggöra vad som blir relevant stöttning att ge dem.

6.1 Slutsatser

Slutsatser som kan dras är att det finns skillnader i hur informanterna tolkar läroplansmålet utifrån deras olika titlar då detta ger dem olika insynsvinklar i verksamheten. Slutsatsen blir även att informanterna påverkas av den kommunikation denne har med personalen och vilken information som framkommer. Hinder som finns för att relevant information inte når fram till informanterna är bristande dokumentationsformer samt bristande kunskaper om målet. Detta i sin tur påverkar hur informanterna organiserar och fördelar resurser i förskolorna för att tillgodose flerspråkiga barns språkutveckling. Finns det däremot en tydlig kommunikation där relevant information och dokumentation framträder kan detta synliggöra vilka utvecklingsbehov som finns. Detta medför att informanterna kan stötta personalen genom tillexempel riktade insatser för att jobba med målet. Förevarande visar på att det krävs en samsyn och förståelse av målet i alla led inom förskolans organisation för att bidra till en likvärdig förskola.

En annan slutsats är att det i nuläge finns faktorer i förskolans verksamhet som inte kan påverkas. Till exempel har vårdnadshavare rätt att välja förskola utefter närhetsprincipen och rektorer har inte möjlighet att placera ut personal utefter den språkliga kompetensen och avdelningars olika behov av språkstöd. Detta blir ett hinder i förskolans arbete med målet då personalens språkliga kompetens inte kan tas vara på fullt ut och barn inte heller placeras ut där det redan finns språkresurser. Möjligheterna som ses gällande ovanstående är att ta vara på den språkliga kompetens som redan finns tillgänglig på förskolorna samt ett större samarbete med vårdnadshavare för att stödja de flerspråkiga barns språkutveckling.

6.2 Vidare forskning

Förslag till vidare forskning är att ta denna studie till ytterligare en nivå och studera hur politiken tolkar målet rörande att förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla både

det svenska språket och sitt modersmål samt hur de utifrån det skapar förutsättningar för förskolan att jobba med flerspråkiga barns språkutveckling.

7 Källförteckning

Biesta, G. (2011). *God utbildning i mätningens tidevarv*. Stockholm: Liber.

Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Stockholm: Liber.

Broady, D. (1999). Det svenska hos ramfaktorteorin. *Pedagogisk forskning i Sverige*, vol. 4 (1). 111–121. issn 1401–6788.

Broady, D., & Lindblad, S. (1999). På återbesök i ramfaktorteorin. *Pedagogisk forskning i Sverige*, vol. 4 (1). 1–4. issn 1401–6788.

Dahllöf, U. (1999). Det tidiga ramfaktorteoretiska tänkandet: En tillbakablick. *Pedagogisk forskning i Sverige*, vol. 4(1). 5–25. issn 1401–6788.

Delblanc, Å. (2022). *Pedagogiska möjligheter i mångfaldens förskola*. (Doktorsavhandling, Linnéuniversitetet i pedagogik, 431). Kalmar: Linnéuniversitetet. Tillgänglig: URN: [urn:nbn:se:lnu:diva-109929](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:se:lnu:diva-109929)

Dimenäs, J. (2020). *Vetenskap och beprövad erfarenhet: forskningsmetodik för förskollära- och lärarprofessionen* (1 uppl.). Stockholm: Liber.

Fejes, A., & Thornberg, R. (2019). Kvalitativ forskning och kvalitativ analys. I A. Fejes & R. Thornberg (Red.), *Handbok i kvalitativ analys* (s. 16–43). Stockholm: Liber.

Fredriksson, M., & Lindgren Eneflo, E. (2019). Man blir lite osäker på om man gör rätt – En studie om pedagogers arbete med flerspråkighet i förskolan. *Tidsskrift för nordisk barnehageforskning*, vol 18 (6), 1-15. issn 1890-9167

Håkansson, J. (2016). Organising and leading systematic quality work in the preschool – preschool managers' perspectives. *School leadership & management*, 2016 vol. 36 (3), 292–310. <http://dx.doi.org/10.1080/13632434.2016.1247043>

Kihlström, S. (2007). Observation som redskap. I J. Dimenäs (Red.), *Lära till lärare. Att utveckla läraryrket – vetenskapligt förhållningssätt och vetenskaplig metodik*. (s.30–46). Stockholm: Liber.

Kultti, A. (2012). *Flerspråkiga barn i förskolan: Villkor för deltagande och lärande*. (Akademisk avhandling i pedagogik, Göteborgs universitet). Göteborg: Göteborgs universitet. Tillgänglig: <http://hdl.handle.net/2077/29219>

Kvale, S., & Brinkmann, S. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

Lager, K. (2015). *I spänningsfältet mellan kontroll och utveckling -En policystudie av systematiskt kvalitetsarbete i kommunen, förskolan och fritidshemmet*. (Akademisk avhandling i utbildning Göteborgs universitet). Göteborg: Göteborgs universitet. Tillgänglig: <http://hdl.handle.net/2077/40661>

Larsson, K., & Björk-Willén, P. (2020). *Att leda språkutvecklande och flerspråkigt arbete i förskolan* - en huvudmans arbete med att skapa förutsättningar för alla barns språkutveckling. Halmstad: Barn- & ungdomsförvaltningen, Halmstads kommun. Hämtad 2022-12-02 från <https://pedagoghalmstad.se/wp-content/uploads/2021/01/Att-leda-spra%CC%8Akutvecklande-och-flerspra%CC%8Akigt-arbete-i-fo%CC%88rskolan-Rapport-1-Larsson-Bjo%CC%88rk-Wille%CC%81n-201218.pdf>

Lundgren, U. P. (1999). Ramfaktorteori och praktisk utbildningsplanering. *Pedagogisk forskning i Sverige*, vol. 4(1), 31–41. issn 1401–6788.

SFS 2010:800. *Skollag*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.

Skans, A. (2011). *En flerspråkig förskolas didaktik i praktiken* (Licentiatavhandling i utbildningsforskning, Malmö högskola, 16). Malmö: Malmö högskola. Tillgänglig: <urn:nbn:se:mau:diva-7631>

Skolinspektionen. (2017a). *Förskolans arbete med flerspråkiga barns språkutveckling*. Stockholm: Skolinspektionen. hämtad 2023-04-10, från www.skolinspektionen.se

Skolinspektionen. (2017b). *Huvudmannens styrning och ledning av förskolans kvalitet*. Hämtad 2022-12-02 från <https://www.skolinspektionen.se/globalassets/02-beslut-rapporterstat/granskningsrapporter/tkg/2017/styrning-och-ledning-forskolan/huvudmannens-styrningav-forskolans-kvalitet.pdf>

Skolinspektionen. (2018). *Slutrapport. Förskolans kvalitet och måluppfyllelse – ett treårigt regeringsuppdrag att granska förskolan*. Hämtad 2022-12-18 från <https://www.skolinspektionen.se/globalassets/02-beslut-rapporterstat/granskningsrapporter/regeringsrapporter/redovisning-av-regeringsuppdrag/2018/forskolans-kvalitet-och-maluppfyllelse-slutrapport-feb-2018.pdf>

Skolverket. (2016). Läroplan för förskolan Lpfö 98 Reviderad 2016. Hämtad från: <https://www.svenskakyrkan.se/filer/L%c3%a4roplan.pdf>

Skolverket. (2018). Läroplan för förskolan Lpfö 18. Hämtad från: <https://www.skolverket.se/getFile?file=4001>

Skolverket. (2021). *Huvudmannens systematiska kvalitetsarbete*. Stockholm: Fritzes. Hämtad 2022-12-26 från <https://www.skolverket.se/skolutveckling/leda-och-organisera-skolan/systematiskt-kvalitetsarbete/huvudmannens-systematiska-kvalitetsarbete#h-Huvudmannensansvarochuppdrag>

Rosén, J., & Straszer, B. (2020) Språklig mångfald i förskolan. I B. Straszer & Å. Wedin (Red.), *Modersmål, minoriteter och mångfald*. (s.109–137). Lund: Studentlitteratur.

Unicef Sverige. (2018). *Barnkonventionen: FN:s konvention om barnets rättigheter*. hämtad 2022-12-26 från https://unicef-porthos-production.s3.eu-west-1.amazonaws.com/slutversion_unicef-bk-booklet_2018.pdf

Vetenskapsrådet. (2015). *En likvärdig förskola för alla barn-Innerbörder och indikatorer*. Stockholm: Vetenskapsrådet. ISBN 978-91-7307-297-7. Hämtad 2022-12-01 från https://www.vr.se/download/18.2412c5311624176023d25a76/1555422970243/En-likvaerdig-foerskola_VR_2015.pdf

Vetenskapsrådet. (2017). *God forskningssed*. Vetenskapsrådets rapportserier, Stockholm: Vetenskapsrådet.

Wahlström, N. (2016). *Läroplansteori och didaktik*. Malmö: Gleerups.

Wahlström, N. (2011). Utbildningens villkor – globalisering och lokal mångfald. *Utbildning & Demokrati – tidskrift för didaktik och utbildningspolitik*, 20(3), 29–49.

8 Bilagor

8.1 Informationsbrev

HÖGSKOLAN
DALARNA

Information om medverkan i studien: **Huvudmannens ansvar och organisation rörande flerspråkiga barns rätt till språkutveckling.**

Jag som genomför studien heter Malin Evertsson och är student vid magisterprogrammet i Pedagogiskt arbete vid Högskolan Dalarna.

Du tillfrågas härmed om deltagande i denna undersökning. I detta brev tar du ställning till om du vill delta i studien eller ej. Vid intresse av att delta kommer du att få skriva på en samtyckesblankett med dagens datum, ditt namn samt kryssa i ditt samtycke och skicka det tillbaka till mig. Vill du inte delta behöver du inte lämna in någonting. Syftet med studien är att söka kunskap och förståelse för hur huvudmän för förskolor organiserar och fördelar resurser utifrån läroplansmålet att förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla ”både det svenska språket och sitt modersmål, om barnet har ett annat modersmål än svenska”. Detta för att förskolans verksamhet ska uppnå en likvärdig utbildning oavsett språklig bakgrund.

Målet med studien är att undersöka huvudmännens tolkningar av detta och hur de skapar förutsättningar i förskolans verksamhet för att uppnå målet. Studien kan bidra med kunskap som kan underlätta kommunikationen mellan huvudmän och pedagoger där samtliga kan mötas i en gemensam och fördjupad förståelse för vad målet att ”förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål, om barnet har ett annat modersmål än svenska” innebär och vad som då krävs för att tillgodose barnen detta.

Datainsamlingen kommer att ske genom semistrukturerade intervjuer via telefon för att på så sätt nå ut till förskolor över hela Sverige. Samtalen kommer att spelas in via diktafon för att jag ska kunna lyssna på intervjuerna flera gånger. Avsatt tid för samtalet kommer vara 1 timme. Jag söker 7–10 informanter som ansvarar över att skapa förutsättningar för pedagoger i förskolan gällande flerspråkiga barns språkutveckling. Jag vill främst intervjua huvudmän som har erfarenhet av att ha arbetat med detta mål i verksamheten. Jag kommer att skicka mina frågor i förväg så att du som informant kan läsa dem och förbereda dig inför intervjun. Jag kan dock komma att ha oplanerade följdfrågor för att kunna fördjupa mig i dina svar.

Jag kommer i min studie ta hänsyn till **informationskravet** (detta brev), **samtyckeskravet** (att du skrivet på att du godkänner ditt deltagande i studien via en samtyckesblankett), **Konfidentialitetskravet**, **nyttjandekravet** och **anonymitet** som innebär att all data förvaras skyddat från obehöriga och används enbart av mig för studiens syfte. När studien är klar i slutet

av 2023 kommer inspelningarna makuleras. Studien kommer även att använda sig av fiktiva namn så att du som informant inte ska kunna identifieras och inga specifika städer kommer att nämnas. Ditt deltagande i undersökningen är helt frivilligt. Du kan när som helst avbryta ditt deltagande utan närmare motivering.

Högskolan Dalarna är ansvarig för behandlingen av personuppgifter i samband med examensarbetet. Som deltagare i undersökningen har du enligt Dataskyddsförordningen (GDPR) rätt att få information om hur dina personuppgifter kommer behandlas. Studien är underlag för min magisteruppsats och undersökningen kommer att presenteras i form av en uppsats vid Högskolan Dalarna och du som informant får självklart ta del av studiens resultat då den är klar om du önskar. Du har också rätt att ansöka om ett så kallat registerutdrag, samt att få eventuella fel rättade. Vid frågor om behandlingen av personuppgifter kan du vända dig till Högskolans dataskyddsombud.

Ytterligare upplysningar lämnas av nedanstående ansvariga.

Datum för skickat informationsbrev:

Ort:

Malin Evertsson (student)

Jenny Rosén (handledare)

Mail: h21maeve@du.se

Mail: jro@du.se

Telefon:

Telefon:

8.2 Intervjufrågor

Intervjufrågor

- Kan du beskriva hur du tolkar målet från läroplanen som säger att förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla ”både det svenska språket och sitt modersmål, om barnet har ett annat modersmål än svenska”?

-Hur tolkningsbart är målet? Finns det risker med att det är tolkningsbart?

-Hur jobbar man för att få en samsyn på målet på målet på dina förskolor?

-Vad behöver du som huvudman ha för kunskap om flerspråkiga barns språkutveckling?

-Hur kan målet förstås i relation till att skapa likvärdig utbildning? Enligt skollagen ska utbildningen vara likvärdig oavsett vart i landet den anordnas. Läroplanen lyfter att utbildningen ska ta hänsyn till barns olika förutsättningar och behov och anpassas till alla barn i förskolan.

-Vilka informationstillgångar och kommunikationsmöjligheter kan ha betydelse för att uppnå målet?

- Vilken kommunikation har du med rektorer och pedagoger för att få underlag för att skapa förutsättningar att utveckla målet? Vilket material samlas in för att få reda på vilket stöd som krävs för en gynnsam språkutveckling på både svenska och modersmål? Vad behöver du få reda på för att skapa förutsättningar?

- På vilket sätt/hur informerar du som huvudman pedagoger om målet?

-Vilka förändringar anser du behövs i förskolan för att säkerställa att barn med annat modersmål än svenska får förutsättningar att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål i enhet med läroplanens mål?

-Finns det strategier för att uppnå målet i den verksamhet som du ansvarar för?

-Hur tar ni vara på personalens kompetens? Vilka möjligheter ges för personalen att utveckla sin kompetens?

-Finns det någon policy vid placering av barn?

- Använder ni er av några specifika verktyg? Använder ni något speciellt arbetssätt? Använder ni er av något speciellt material som ni anser är givande för de flerspråkiga barnens språkutveckling i både svenska och modersmålet?

I en rapport som Vetenskapsrådet utförde kom de fram till att dessa fyra punkter var väsentliga för att bidra till en likvärdig förskola.

- vikten av att involvera vårdnadshavare så att de även kan hjälpa barn på hemmaplan.
- personalen i förskolans utbildning och kompetens med en vetenskaplig grund som utgångspunkt i sitt arbete.
- metoder som kan möta både det individuella barnet och familjers olika behov.
- pedagogiska och sociala relationer mellan personalen, barnen och vårdnadshavare.

-Hur tänker du om dessa punkter i relation till läroplansmålet som vi pratar om?

8.3 Samtyckesblankett

Preliminär titel: **Huvudmannens ansvar och organisation rörande flerspråkiga barns rätt till språkutveckling.**

Samtycke till att delta i studien

Jag har fått skriftlig information om studien och har haft möjlighet att ställa frågor. Jag får behålla den skriftliga informationen.

Jag samtycker till att delta i studien ” Huvudmannens ansvar och organisation rörande flerspråkiga barns rätt till språkutveckling”.

Jag samtycker till att uppgifter om mig behandlas på det sätt som beskrivs i informationsbrevet.

Plats och datum	Underskrift

Ansvarig för studien

Ort och datum: _____

Namnsteckning: _____